

De Riepe

Het straatmagazine van Noord-Nederland

Thema
VLUCHTEN



Kader Abdolah 'Ik vocht met mijn pen'

VERDER IN DIT NUMMER

- Dak- en thuislozen in beeld
- Een diploma van zelfvertrouwen



PRIJS €3,00
waarvan €1,50
voor de verkoper

alleen kopen van
verkoper met badge



Ver weg en dichtbij

‘Vluchten kan nog steeds’, om Annie M.G. Schmidt meteen maar tegen te spreken. Nederland neemt nog altijd mensen op die vluchten voor oorlog en geweld. De reis hier naartoe is vaak loodzwaar en als mensen terecht komen in een asielzoekerscentrum of in een crisisnoodopvang zijn de omstandigheden vaak erbarmelijk. Zwangere asielzoekers krijgen zeven keer zo vaak een miskraam als vrouwen die in de Nederlandse samenleving een plek hebben gevonden. Wat dat voor hen betekent leest u in het verhaal van Michelle Wubs. Kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer vertelt aan De Riepe dat vluchtelingen kinderen vaak stoppen met eten om te protesteren tegen een situatie waarin zij en hun ouders niks zelf mogen beslissen. Maar er zijn ook lichtpuntjes: een verhaal over een vrouw die wegging uit een onhoudbare thuissituatie. Zij vluchtte naar zichzelf. Vluchtelingen die een manier vinden om kerst te vieren met een mix van hun eigen gebruiken en van de Nederlandse. Een interview met Kader Abdolah die lang geleden zijn plek vond in de Nederlandse samenleving en iedereen blijft verrassen met Nederlandstalige romans. En over literatuur gesproken: we hebben twee kerstverhalen en een poëtische bespiegeling over de vraag wat kerst nou eigenlijk betekent. Dichtbij huis kunt u de kerstsfeer proeven bij de buurtkok. En er is meer. Denkt u deze dagen ook aan iedereen die het wat minder heeft? Bijvoorbeeld uw eigen Riepeverkoper? Het midwinterfeest is vermoedelijk ooit ingevoerd om de koude donkere dagen te doorbreken. Hoe meer mensen daarvan op de een of andere manier kunnen genieten, hoe beter. Geniet van deze meer dan dubbeldikke Riepe.

Wietske Aupers

DE RIEPE

Het straatmagazine van Noord-Nederland

De Riepe, Gronings voor stoep, is het straatmagazine van Noord-Nederland. De Riepe verschijnt eens per maand. Het blad is een initiatief van stichting WerkPro. Mensen die om uiteenlopende redenen dak- en thuisloos zijn, verkopen het magazine. Onder deze verkopers vallen ook mensen uit andere landen, mensen die in Nederland en in hun land van herkomst weinig tot geen perspectief hebben. Alle verkopers dragen als legitimatiebewijs een registratiepasje. U betaalt voor het magazine €3,00. Daarvan is €1,50 voor de verkoper, de rest gaat terug naar het project. De Riepe is geen commercieel magazine; naast inkomsten uit verkoop worden middelen verworven uit sponsoring, subsidiëring, fondsen en advertenties. Eventuele meeropbrengsten zullen worden aangewend in het circuit van dak- en thuislozen.

Donateur worden?

Bel of mail naar het distributieadres voor meer informatie.

- Heeft u klachten over een verkoper? Noteer het pasnummer en bel naar het distributieadres.
- Niets uit deze uitgave mag worden gebruikt zonder toestemming vooraf van de redactie.

COLOFON

PROJECTBEGELEIDING WERKPRO
Antonie Grootenhuis

PROJECTBEGELEIDING STUDIO SPINLINK
Dominique Krauts

HOOFDREDACTIE
Dominique Krauts

EINDREDACTIE
Sofie Risamena

REDACTIE

Wietske Aupers
Rudy Vane
Robby Bakker
Michelle Wubs
Liz Dijk
Yvonne Vast

Arnold de Meijer
Anna de Ruiter
Hannie Poletiek
Tim Drenth
Teun Boulogne

VORMGEVING

Ilse Wolmeijer
Maico van Dijk

FOTOGRAFEN

Marinus Hillenga
Jaap ten Hoove
Wim Mijlof

Kevin Bekkering
Frits Blom
Mark Timmerman

VASTE COLUMNISTEN

Gerard Lohuis
Natalja Oosterbaan
Saffira Rijkee
Gerlinde Spaan
Dick Bijmolt

Jaap Krol
Eddy Sikma
Lydia Tuijnman
Marieke Werkman
Niek Heidanus

FOTOGRAFIE COVER

Kevin Bekkering

STRIP

Teun Boulogne

PUZZEL

Luuk Kobes

ILLUSTRATIES

Elena Stepanova
Robby Bakker
Chan Kaya

DRUK

Van Liere Media, Emmen

MET DANK AAN

Leger des Heils voor het ter beschikking stellen van de distributiefaciliteiten, subsidiënten, donateurs en anderen die een bijdrage leveren aan de financiering van dit magazine. En niet te vergeten: de vele vrijwilligers en stagiaires zonder wie dit project niet draaiende kan worden gehouden.

SPECIALE DANK

Gaat uit naar alle verkopers, schrijvers en dichters uit de groep van dak- en thuislozen.

BEGELEIDING VERKOPERS

Eddy Posthumus Jeffrey Visser

De Riepe is een uitgave van WerkPro.

REDACTIEADRES DE RIEPE

Protonstraat 6
9743 AL Groningen
06-1147 8111
redactiederiepe@werkpro.nl

DISTRIBUTIEADRES DE RIEPE

WerkPro Groningen
Eemskanaal NZ 32a
9713 AB Groningen
Tel: 050-5791818 (09:00 - 13:00 uur)
e-mail: riepe@werkpro.nl
website: www.deriepe.nl
bankrek. NL38INGB0685757617
t.n.v. straatmagazine De Riepe

WerkPro Leeuwarden
Tel: 088 066 31 80
e-mail: riepe@werkpro.nl

ISSN
2405-769X

WerkPro

Spin
Link

INHOUDSOPGAVE



DE FEESTELIJKE METAMORFOSE

Op een koude winterochtend werd Gregor Tannenbaum wakker en merkte dat hij in een kerstboom was veranderd. Hij lag hulpeloos in zijn bed. Zijn eens magere gedaante was overladen met takken die zich aan alle zijden uitstrekten als talloze spichtige ledematen.

4

10

DAK- EN THUISLOZEN IN BEELD

De mooie documentaire Van de Straat kwam tot stand nadat een vriend van Rianne Aalbers, Egbert Modderman, zijn schilderij van een dakloze Poolse man had verkocht. Egbert had de opbrengst van het schilderij aan de Open Hof geschonken met als voorwaarde dat er wat mee gedaan werd waar hun bezoekers op langere termijn wat aan hadden.



EEN DIPLOMA VAN ZELFVERTROUWEN

Vier jaar geleden is het WijkGilde opgezet, een laagdrempelig en succesvol scholingsconcept in verschillende Groningse wijken. Marcella Gortmaker (53) heeft namens Wijkwerken van WerkPro de ontwikkeling van begin af aan meegemaakt. Ruby Kajafas Martis (43) rondde het WijkGilde succesvol af.

16

Marieke Werkman

6

Kruiswoordcrypto

33

Gekkenwerk

7

Mind-Spring voor

34

Zwanger in het AZC

8

vluchtelingen

Mea Sententia

12

Van gezond eten word je een ander mens

36

Koken met een missie

13

Woestijnlicht

14

Kinderen in de crisisnoodopvang

38

Kunst op straat

18

Stop de tijd

19

Horoscoop

41

Zo sterk als een gorilla

20

Kerst in een vreemd land

42

Kerstman Klaus komt tot een schokkend inzicht

22

Doorvechten met een trauma

44

Recht en krom

24

Bussinessclub

46

Jaap Krol

25

Opvanginstellingen

47

De pen als wapen

26

Wat is kerst

48

Vluchten naar jezelf

30

Ronnie & Ronny

32

De FEESTELIJKE metamorfose

Tekst en illustratie **Robby Bakker**

Op een koude winterochtend werd Gregor Tannenbaum wakker en merkte dat hij in een kerstboom was veranderd. Hij lag hulpeloos in zijn bed. Zijn eens magere gedaante was overladen met takken die zich aan alle zijden uitstrekten als talloze spichtige ledematen. Het menselijke vlees was onbuigzaam en hard als schors, de geur van dennenhout vulde het witkalken slaapkamertje met het scheefgetrokken gebinte.

Wat is er gebeurd?, dacht Gregor terwijl hij zijn nieuwe vorm bekeek. Tevergeefs probeerde hij te bewegen. De absurditeit van de situatie begon tot hem door te dringen, gonzend als vergif stroomde de paniek door zijn aderen.

Hij werd ruw uit de droom van koortsige verwarring gewekt toen hij plots de lichte tred van zijn moeder op de trap herkende.

‘Gregor?’, weergalmdde de koperen stem van zijn moeder door het huis. ‘Gregor, het is bijna halfelf. Het ontbijt staat al uren op tafel.’

Toen zijn moeder in de deuropening van zijn slaapkamer verscheen, slaakte ze een schrille kreet en zeeg prompt ineens. De ongebruikelijke beroering, in het anders zo kalme huishouden, verwittigde Gregors vader en zuster dat er iets aan de hand was. Met gezwinde spoed holden ze de trap op, hun gezichten getekend door een mengeling van angst en verbijstering.

Gregor probeerde iets te zeggen, maar het enige geluid dat hij produceerde was een zacht geritsel van zijn dennennaalden. Zijn zuster, Greta, deed een stap naderbij en hield haar roodwangig gezicht vlakbij hem.

‘Gregor, kun je ons verstaan?’

Met zijn takken en naalden probeerde Gregor een instemmend gebaar te maken. Greta leek zijn bedoeling te begrijpen.

‘Kijk’, riep ze over haar schouder naar hun ouders, ‘hij communiceert met ons!’

Het gezin verzamelde zich rondom Gregor en keek toe hoe hij zacht met zijn takken zwaaide als antwoord op hun vragen: ja, hij was zich bewust van zijn metamorfose. Nee, hij had geen idee hoe het tot stand was gekomen. Ja, hij voelde zich verder prima.

De dagen vlogen voorbij en Gregor Tannenbaum stond inmiddels in een hoek van de zitkamer als een stille, feestelijke aanwezigheid. Gregors familie had hem opgetuigd met slingerlichtjes, tressen van goudkleurig engelenhaar en antieke kerstballen. Zowel geamuseerd als onthutst ontleeft hij de eigenaardige omstandigheid waarin hij zich bevond. Zijn familie zette, ondanks de onverklaarbare gebeurtenis, de vakantievoorbereidingen om hem heen voort. Ze

versierden het huis en zongen kerstliedjes. Hun stemmen versmolten tot een harmonieuze melodie die sidderend door zijn houten kern resoneerde. De onderlinge gesprekken klonken als een symfonie van gelach en bitterzoete nostalgie.

De aandacht die hij ontving was Gregor nieuw. Maar hij vond het geenszins vervelend. Integendeel. In het dagelijks leven voelde Gregor zich gepasseerd. Tenger en klein van stuk, met een zachte, drenzende stem, nam niemand veel notitie van hem. Hij leek als een kameleon in zijn omgeving op te gaan. De blikken van zijn familie gleden koel over hem heen, alsof ze hem niet zagen.

Op een avond, terwijl de geur van versgebakken peperkoek de lucht kleurde, benaderde Greta haar houten broer met een weemoedige glimlach. Voorzichtig plaatste ze een rood doosje met gouden strik aan zijn stam en fluisterde: ‘Vrolijk kerstfeest, lieve Gregor.’

Gregor ritselde met zijn takken, in de hoop een gebaar van dankbaarheid over te brengen. Hij verlangde er vurig naar om te spreken, om Greta te vertellen dat hij nog steeds zijn gedachten en gevoelens vasthield, maar zijn pogingen werden vertaald door het bekende geluid van zijn ritselende takken en dennennaalden.

Naarmate het kerstfeest naderde ontving de familie Tannenbaum bezoekers. Familie, vrienden en burens verzamelden zich rondom Gregor en bewonderden zijn feestelijke metamorfose. Het was een bizar, maar hartverwarmend gezicht. Gregor had zich nog nooit zo gezien en geliefd gevoeld.

Is dit mijn nieuwe bestaan?, vroeg Gregor zich af, terwijl zijn geest een smeltkroes was van groene overpeinzingen. Een leven als kerstboom? Zowel vreugde als verwondering verspreiden en een baken van licht zijn?

En dus omarmde Gregor Tannenbaum zijn nieuwe identiteit als kerstboom. Hij stond fier en trots, zijn immer groene takken bezaaid met licht, goud en sneuisterijen van feestelijkheid. Tevreden luisterde hij naar het geritsel van zijn dennennaalden en het verre geluid van kerstliedjes. Een gevoel van vrede omsloot hem als een warme, liefdevolle nevel.

Wellicht was dit zijn doel: om licht en vrolijkheid te brengen. Om een symbool te zijn van feestelijke magie en transformatie. En terwijl de wereld om hem heen zich aan hem vergaapte in bewondering en verbuffing, stond Gregor — inmiddels naar lichaam en geest een kerstboom — als een bewijs van het wonder van de feestdagen. Een levende herinnering dat zelfs de meest onconventionele metamorfoses onverwachte vreugde kunnen brengen. ♦





Voeding

MARIEKE WERKMAN

Illustratie Robby Bakker

“All I want for Christmas is Youhoehoe baby”.
Mariah Carey schalde door de geluidsboxen in de supermarkt. Het leek erop dat die verrekte (lees: ellendige) feestdagen ieder jaar eerder werden aangekondigd. Zo’n veertien jaar geleden had ik voor het laatst een kerstboom in huis. Het was een heus gesleep om zo’n boom op te halen. Jaren geleden had ik houten beschilderde ballen op de kop getikt en een plastic groene guirlande met lampjes erin.

Bij de kassa aangekomen rekende ik de amaryllis-bol af. De stakerige stengel die ’s nachts een stukje langer werd. Daarna was het wachten op de gracieuze rode bloem. Tijdens de pandemie had ik te rigoreus spullen opgeruimd. De bloempotten die stonden te verstoffen had ik naar een tweedehands winkel gebracht. Nu fietste ik er weer heen. In de winkel stonden rekken met allerhande potten en pannen. Een knalgroene bloempot trok gelijk mijn aandacht. De kleur paste precies bij de houten vlinder die boven m’n kast hing.

De groene pot hield ik in mijn handen. Ineens stond er een gedistingeerde heer pal voor mijn neus en zei: ‘Oh die bloempot had ik al even apart weggezet in dat kastje daar.’ Hij wees naar een antieke bruine kast, waar ik de groene pot had gevonden. In de kast stond nog een rode bloempot. ‘Deze twee potten wil ik aan mijn kleinzoon geven die net op kamers is gegaan.’ Hij keek me met twinkelende ogen lachend aan. Ik dacht er geen seconde meer over na dat ik deze pot wilde hebben en gaf hem aan de man. De kleinzoon trok me over de streep.

De man vervolgde: ‘Een amaryllis heeft trouwens een grotere pot nodig.’ Hij liep met me mee naar de overige bloempotten en hield een wanstaltig crèmekleurige plantenhouder omhoog. ‘Het beste is om de amaryllis even te verpoten in verse aarde. Voor de voeding.’ Ik knikte. Opvallend dat mannen vaak geneigd zijn om vrouwen ongevraagd advies te geven. Alsof ze hiermee punten hopen te scoren. Het tegendeel is waar. Hierna bedankte hij me en liep naar de kassa. Bij mij daalde het besef in dat als je in een winkel spullen wilt kopen, je deze gewoonweg bij je moet houden. Ik kocht een blauwe bloempot en bij thuiskomst zette ik de plant op de kast. Op het kaartje dat uit de aarde stak stond: Binnenplant. Zon. Weinig aandacht nodig. Niet geschikt voor consumptie.

GEK KEN WERK



Blijven wie je bent

Door Gerard Lohuis Illustratie Elena Stepanova

Leonie wil niet langer schatplichtig zijn aan haar moeder. Haar bestaan is met de jaren meer en meer ingekapseld geraakt in het spinrag dat haar moeder in alle stilte om haar heen geweven heeft. Wanneer ze besluit om haar moeder niet te bezoeken, slaagt deze er juist in om haar onzichtbare tentakels als een octopus om haar dochter heen te slaan. Het voelt beklemmend omdat iedere poging om niet te gaan, op een doodlopende weg uitloopt. Dan heeft haar moeder een klacht en kan zij als enige dochter haar toch niet aan haar lot overlaten. Of haar moeder heeft nu zo iets moois ontdekt, dat ze wil dat haar dochter meteen langskomt zodat ze het met haar kan delen. Leonies geest is verdwaald geraakt in een spiegel die zichzelf spiegelt in een eindeloos repeterend beeld. Geen ontkomen aan zichzelf.

Na het overlijden van haar vader weet moeder dat er nooit meer een andere man in haar leven zal komen. Leonie is nog klein en moeder betreft haar bij zaken waar een kind nog nauwelijks weet van heeft. Leonie voelt dat het geluk van moeder afhangt van haar reactie. Moeder is na de dood van vader niet meer gelukkig. De rouw is in haar getrokken en het maakt haar wanhopig en boos. De kou is hiermee in huis gekomen en Leonie is de thermostaat die zichzelf schakelt op momenten dat de kilte ondraaglijk wordt.

Op haar werk ergert Leonie zich aan collega’s omdat die achter elkaars rug om, over elkaar kletsen. Ze weet dat er ook

over haar gekletst wordt wanneer ze er niet bij is. Daarom moet ze nu bij haar baas komen die haar vertelt dat haar kamergenoten vinden dat ze haar werk niet goed doet. Hij kan het niet uitleggen, maar het is wat er over haar gezegd wordt. Ze weet dat anderen het haar kwalijk nemen dat ze niet meedoet met hun “pleziertjes over de ander” die er op zo’n moment nooit bij is. Haar baas wil dat ze beter met haar collega’s omgaat. Net als bij haar moeder, voelt ze hoe ze ingezogen wordt in de vieze spelletjes en als ze niet toegeeft, zullen ze haar het leven nog zuurder maken.

Ze zit tegenover me en er valt een stilte nadat ze heeft uitgesproken hoe ze haar leven ervaart. Het liefst zou ze haar leven opnieuw beginnen, maar ze weet niet hoe. Ze wil niet langer zijn wie ze is, maar een andere identiteit zal niet bij haar passen. Dat zal haar moeder niet toestaan en haar collega’s vinden dat ze niet zo moeilijk moet doen. Dat ze niet overal iets achter moet zoeken. Zij zien geen probleem en vinden dat Leonie overal een probleem van maakt. Achter haar rug voelt ze hoe men op haar werk haar veroordeelt. Ze wil het liefst weg van haarzelf, maar zal zichzelf overal tegenkomen zo lang ze in haar eigen doolhof blijft zitten.

Zo blijft ze voldoen aan wat ze niet wil.

Kon ze maar vluchten.

Gerard Lohuis is sociaal-psychiatrisch verpleegkundige bij BuurtzorgT



ZWANGER IN HET AZC

Door **Michelle Wubs** Fotografie **Kevin Bekkering**

De kans op perinatale sterfte, waarbij een foetus vanaf tweeëntwintig weken overlijdt of als een baby in de eerste week overlijdt, is bij zwangere vrouwen uit het AZC zeven keer zo hoog als bij zwangere vrouwen uit Nederland. Rommy Bus, reguliere jeugdverpleegkundige van de GGD en op het AZC in Delfzijl, deelt haar ervaring hierin.

'Zwangere vrouwen komen op het consultatiebureau voor bijvoorbeeld de kinkhoestvaccinatie. Kinkhoest is een besmettelijke ziekte dat vooral bij baby's en kinderen erg gevaarlijk kan zijn, waarom we de moeders al bij zwangerschap inenten zodat zij en het kind vanaf geboorte beschermd zijn. De vaccinatie kan vanaf twintig weken zwangerschap, vanaf dan komen ze vaak bij ons. Ook ondersteunen we de zwangere vrouwen als ze vragen hebben over de zwangerschap of als er problemen spelen. Na de geboorte van het kind gebruiken we nu onder andere een methode uit Amerika genaamd Centering Parenting. Daarbij gaan moeders van pasgeboren kinderen in een kring zitten en houden we groepsconsulten. We proberen zo hun zelfvertrouwen te versterken, een netwerk op te bouwen en ze zelf antwoorden te laten bedenken zodat hun eigen regie wordt versterkt.'

Vertrouwensband

'Elke vrouw in Nederland heeft sowieso recht op een verloskundige, zo ook de vrouwen in het AZC. Via de verloskundige in het AZC kunnen ze bij de GGD voor preventieve zorg terecht. Ook de vrouwen uit het AZC krijgen de optie voor de kinkhoestvaccinatie en we helpen hen mogen er vragen of problemen spelen.

'Het kan wel moeilijker zijn om een vertrouwensband op te bouwen met vrouwen uit het AZC. Om te beginnen heb je natuurlijk de cultuurverschillen. In Nederland zijn we vaak directer en zijn we gewend om over problemen te praten tijdens een zwangerschap en in andere culturen is het soms lang niet zo vanzelfsprekend.

Een andere kant is de taalbarrière die ervoor kan zorgen dat de vrouwen minder snel naar ons toekomen met hun vragen. Als ze bij ons komen kunnen we met een tolk bellen die via de telefoon het gesprek voor ons vertaalt. Er is alleen niet

altijd meteen een tolk beschikbaar wegens een tolkente kort en dan zijn we genooddaakt om Google Translate en handen- en voetentaal te gebruiken. Deze methodes gebruiken we alleen liever niet, want hierdoor is de kans op miscommunicatie groter.'

Stress

'Een factor die een rol speelt bij de kans op perinatale sterfte, is de stress. Er zijn meerdere redenen voor stress bij zwangere AZC vrouwen, zoals uiteraard hun vlucht en de dingen die ze in eigen land hebben meegemaakt. Daarnaast is het geboortesysteem in Nederland anders dan waar ze vandaan komen. Ze zijn niet zo bekend met hoe het hier gaat met allerlei verschillende partijen zoals verloskundige, kraamzorg en jeugdgezondheidszorg. Kraamzorg is bijvoorbeeld in Nederland heel normaal, maar in andere landen bestaat het meestal niet. Een andere reden voor stress is als ze van AZC naar AZC verplaatst worden. Dan moeten we hun dossier doorsturen naar de volgende verloskundige en dat proces kan best lang duren waardoor de vrouwen een tijd lang zonder zorg kunnen zitten. Ze weten dan niet goed waar ze met hun problemen en vragen terecht kunnen en blijven er vaak mee zitten waarna er geen continuïteit van zorg is. Er zijn ook best veel zwangere vrouwen die in hun eentje gevlucht zijn en hebben dan vaak geen familie om hun heen om hulp te vragen.

'Nog een andere reden voor stress bij de vrouwen is dat in de AZC's vaak meerdere gezinnen in een klein huisje verblijven. Er mogen maximaal tien mensen in een huisje, maar door cultuurverschillen kan er wrijving en stress komen tussen de gezinnen, wat natuurlijk niet goed is voor de baby. Stress bij de zwangere vrouw kan ervoor zorgen dat de baby minder goed groeit en slechter ontwikkelt. Ook kan het leiden tot vroeggeboorte.'

Met genoeg goede tolken is de kans op miscommunicatie zo veel kleiner



Verandering

'Wat ik vind dat zou moeten veranderen is dat de verhuizingen moeten stoppen. We hopen de zwangere vrouwen na twintig weken zwangerschap op dezelfde plek te houden, maar in praktijk worden ze soms toch overgeplaatst. Het liefst zou ik ze in een vaste opvanglocatie zien bij binnenkomst in Nederland en dat ze daar mogen blijven tijdens hun tijd van asielperiode, zonder ook maar een keer te hoeven verhuizen. Dan hoeven we ook geen dossiers over te dragen en kunnen we een goede band met ze opbouwen. Ook kunnen de zwangere vrouwen dan onderling een goede band opbouwen en zo steun aan elkaar geven. Vooral als ze

alleen zijn hebben ze de steun van elkaar hard nodig. 'Voldoende tolken zou het proces kunnen verbeteren. Met genoeg goede tolken is de kans op miscommunicatie zo veel kleiner.'

Dankbaarheid

'Ik vind het werk wel echt leuk om te doen. Het is dankbaar werk en erg interessant door allerlei verschillende culturen. Het proces van zwangerschap, geboorte en ontwikkeling vind ik ook heel mooi. Ik haal veel voldoening en dankbaarheid uit het ondersteunen van aanstaande ouders.♦



Dak- en thuislozen

Door **Michelle Wubs** Fotografie **Kevin Bekkering**



De mooie documentaire *Van de Straat* kwam tot stand nadat een vriend van Rianne Aalbers, Egbert Modderman, zijn schilderij van een dakloze Poolse man had verkocht. Egbert had de opbrengst van het schilderij aan de Open Hof geschonken met als voorwaarde dat er wat mee gedaan werd waar hun bezoekers op langere termijn wat aan hadden. Rianne kwam toen met het idee om een documentaire te maken over het zichtbaar maken van dak- en thuislozen.

‘Ik wou het probleem rondom de zichtbaarheid van dak- en thuislozen aanpakken. Vaak voelen deze mensen zich niet begrepen en vallen ze buiten de samenleving. Door de kwetsbare kant van deze doelgroep te laten zien, hoop ik dat dit soms negatieve beeld verandert in iets positiefs. De Open Hof was meteen enthousiast toen ze dit hoorden. Maar goed, toen stond alleen nog maar het doel en hadden we nog geen verhaal, dus ben ik als vrijwilliger bij de Open Hof gaan werken om zo de mensen een beetje te leren kennen en te kijken wie in de documentaire wou. Uiteindelijk heb ik drie mannen gevonden: Iddo, Roelof en Fahrad.’

Iddo, Roelof en Fahrad

‘Iddo was eigenlijk meteen enthousiast en wou direct meewerken. Hij wil graag aan mensen laten zien hoe klein de stap naar dakloosheid is en hoe moeilijk het is om eruit te komen. Roelof, onze nuchtere Groninger, vond het allemaal best. Hij vond het ook wel mooi en het leek hem gezellig. Met Fahrad heb ik eerst meer een band opgebouwd. Hij kon heel goed schaken, maar dat kan ik niet, dus hebben we gedamd en elkaar zo meer leren kennen.’

‘Tijdens het filmen was het met hun alle drie gezellig. Iddo kan prachtig vertellen. Roelof is wat meer gesloten, bij hem moest je iets meer graven voordat de verhalen naar boven kwamen. Fahrad had dat eveneens. Ze vonden het alle drie leuk om mee te doen. Er werd aandacht en interesse in hun verhalen getoond en dat gebeurt anders niet veel.’

Filmen

‘Soms kwam ik er op de dag zelf pas achter wat ik ging filmen. Wel bereidde ik wat dingen voor als vragen die ik wou stellen of een beetje wat ik graag wou filmen, bijvoorbeeld dat ik hun vroeg om te laten zien waar ze slapen. Op een dag met Fahrad liepen we naar een plek waar hij weleens soep kocht, en dat wou hij die dag ook graag. Toen heeft hij voor ons beide soep gekocht. Hij moest en zou soep voor mij kopen, daar was geen discussie over mogelijk, en die hebben we dan samen bij zijn tent gegeten. Het was heel bijzonder.’

Hoe klein de stap is naar dakloosheid

Indruk

‘De verhalen die ze vertelden hebben op mij echt indruk gemaakt. Het beeld wat ik zelf had bij dak- en thuislozen is nu ook positief veranderd. Ik loop nu bijvoorbeeld niet meer met een onzeker gevoel om een groep van hun heen, iets wat ik eerder automatisch wel deed.’

‘Wat me positief verraste was dat ze alle drie op hun eigen manier wat van hun plekje probeerden te maken. Iddo had bijvoorbeeld een schilderijtje in de bosjes gehangen waar hij sliep, om er zo een beetje een huisje van te maken. Waar Fahrad dan sliep met zijn “huisgenoot” waren bloemen geplant en ze hadden een matrasbodem als hekje gebruikt voor hun plek. Echt fantastisch. Er waren allemaal van dat soort dingetjes. Best mooi om te zien, hoewel ook wel verdrietig.’

‘Een zwaarder moment wat bij mij echt binnendrong was toen we in het Noorderplantsoen aan het filmen waren. Het was zo’n typische winterdag, met harde wind en erg koud. We waren bezig en op den duur dacht ik: het is wel klaar. Ik had het koud en wou graag naar huis. Toen drong het tot me door dat ik gewoon naar mijn warme huis kon en dat zij dat niet konden. Dat was echt een beetje een realiteitscheck.’

‘Wat natuurlijk veel indruk op me heeft gemaakt is dat Fahrad is overleden. Ook de manier waardoor. Hij was 39 en was in zijn tentje aan onderkoeling overleden. Ik vind dit erg treurig.’

Succes

‘Toen ik naar de première ging in het Forum kreeg ik te horen dat de zaal uitverkocht was. Dat had ik niet verwacht, ik werd er wel even extra zenuwachtig van. Ook de aandacht van verschillende media had ik niet verwacht. *Van de Straat* is op mijn YouTubekanaal al vaak bekeken. Ik kan het bijna niet geloven en vind dit erg leuk. De reacties zijn veelal positief, waar ik erg blij mee ben.’

Hoe nu verder?

‘Ik heb nog steeds contact met Iddo en Roelof. Ik werk nu standaard als vrijwilliger bij de Open Hof en daar kom ik hen sowieso tegen. Roelof kwam ik laatst nog op straat tegen en toen ben ik even naast hem gaan zitten, erg gezellig! ‘Voor een volgende documentaire heb ik nog niet echt een concreet plan. Wel wil ik graag doorgaan om op deze manier verhalen te vertellen. Het is erg mooi om te doen.’ ♦





VLUCHTEN ACHTER DE TRALIES

In de jaren dat ik als penitentiair inrichtingswerker in de gevangenis werkte, kwam ik regelmatig in contact met verhalen van spijt, wroeging en hoop. Maar er was één verhaal dat me altijd is bijgebleven, een verhaal over vluchten dat me leerde wat vrijheid werkelijk betekent.

Het was een koude winteravond en ik stond op het punt om mijn dienst te beëindigen toen een medewerker me riep. Er was een probleem in een van de cellen. Toen ik aankwam, zag ik een jonge gevangene genaamd Alex, met een gefrustreerde blik op zijn gezicht. Zijn cel was doorzocht en hij beweerde dat zijn kostbaarste bezit was verdwenen: een vergeelde foto van zijn moeder en zus.

Alex was een man met een turbulent verleden, maar die foto was voor hem een symbool van hoop en een herinnering aan degenen die hij achter de tralies had achtergelaten. Hij smeekte me om te helpen de foto terug te vinden en ik kon de oprechte angst in zijn ogen niet negeren.

Samen begonnen we de cel te doorzoeken, keer op keer, op zoek naar de foto. Terwijl we naar de kleinste hoekjes en gaatjes van de cel keken, vertelde Alex me zijn verhaal. Hij was als tiener in de criminaliteit beland en had zijn vrijheid opgegeven voor een reeks foute beslissingen. Maar in de gevangenis had hij de kans gehad om zijn leven te heroverwegen en had hij geleerd wat vrijheid werkelijk betekende.

Terwijl we zochten, merkte ik dat Alex niet alleen op zoek was naar die foto, maar ook naar een manier om te vluchten uit zijn verleden, uit de fouten die hij had gemaakt. Hij wilde een beter leven, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor zijn moeder en zus die hij zo lang had verwaarloosd.

Uiteindelijk vonden we de foto verstopt achter de metalen spiegel in de cel. De opluchting op Alex' gezicht was onbeschrijflijk. Hij hield de vergeelde foto met trillende handen vast en staarde er met liefde naar. In dat moment besepte ik dat vrijheid niet alleen wordt bepaald door fysieke beperkingen, maar ook door emotionele lasten.

Alex leerde me dat ondanks zijn gevangenschap, hij nog steeds de kracht had om te vluchten uit zijn verleden, om te veranderen en te groeien. Hij herinnerde me eraan dat vrijheid niet alleen buiten de tralies te vinden is, maar ook binnenin ons, in de keuzes die we maken en de hoop die we koesteren.

KOKEN MET EEN MISSIE

Kletskoek (Soufflé)

Door Lydia Tuijnman

Mensen praten heel erg veel. Sommigen beginnen ermee zodra ze wakker zijn en sommigen gaan er zelfs in hun slaap nog mee door. "Niet omdat het moet, maar omdat het kán" lijkt het motto te zijn. De inhoud van hun tekst past doorgaans onder het kopje "te verwaarlozen".

Wordt het te veel? Zonder je dan af van het gekmakend gekakel, sluit de keukendeur met een stevige klap achter je. In de stilte die neerdaalt maak je een heerlijke winterse soufflé, soufflé die als het goed is vol zit met de gebakken lucht waar ze allemaal zo dol op zijn.

Verwarm de oven voor op 200 °C. Schil twee middelgrote zoete aardappelen, snijd ze in blokjes van een kubieke centimeter. Verhit twee eetlepels olie in een fikse hapjespan (die ook in de oven mag) en roerbak 5 minuten op middelhoog vuur. Hak 2 uien en 2 wortels in mootjes en bak die een minuut of 10 mee, vuur mag wat lager. Kruiden met wat kerrie, wat komijnzaad, zout en peper kan geen kwaad. Splits 6 eieren. Roer 100 gram verkruidde feta door de dooiers. Bestrooi het eiwit met wat zout en klopf het met een mixer stijf tot het glanst en stevige pieken vormt. Schep 150 gram fijngehakte boerenkool door het zoete aardappelmengsel en roerbak nog 3 minuten. Breng op smaak met peper en zout. Spatel voorzichtig het eiwit door het ei-fetamengsel en schep dit door het zoete aardappelmengsel in de pan. Zet de pan in het midden van de voorverwarmde oven en bak de soufflé in 20 minuten goudbruin luchtig en gaar.

Hopelijk klinkt aan tafel nu alleen nog het trage malen der kaken en dat is ook geen pretje, maar, zoals de Duitsers zeggen: "Es gibt Schlimmeres".

WOESTIJN LICHT

Tekst en fotografie **Teun Boulogne**

***“The Lord is great! Praise the Lord!”
“He loves you and he will save you!”***

Het is de buurvrouw die in haar tuin staat te schreeuwen, 's morgens vroeg om zeven uur. Mijn broer slaapt door, hij is moe van het autorijden. We zijn in de woestijn. 29 Palms, Californië, de westkust van Amerika. Het stadje van 30.000 inwoners draait grotendeels om de nabijgelegen legerbasis en het toerisme van het Joshua Tree National Park. 'Het gaat niet helemaal goed met de buurvrouw', zegt mijn moeder als ik bij haar kom zitten in de schaduw van het golfplaten hek van de tuin. De zon is hier gelijk al brandend heet. De planten zijn bleek en gemeen, vol naalden, stekels en weerhaken. Het landschap is bezaaid met kleine, half uit elkaar gevallen huisjes, achtergelaten voor een beter leven in Los Angeles of San Francisco. Overdag laten de meeste dieren zich hier niet zien. Die komen pas tevoorschijn als de nacht is gevallen en de lucht koud is. Huilende coyotes, knaagdieren met enorme ogen en oren en ratelslangen die lichaamswarmte kunnen detecteren. Zij geloven niet in God, ze moeten zichzelf zien te redden. Onderweg naar Joshua Tree halen we wat te lunchen. In de supermarkt grote militaire gezinnen, hittebestendige Mexicaanse wegwerpers en bij de drankafdeling onder-getatoeëerde twintigers met lang haar en baseballpetje. Het is ruig woestijnvolk, maar ook een beetje verloren. De sporen van drank en drugs en de Amerikaanse droom bij menigeen treurig in de ogen. Mijn broer en moeder kiezen mueslirepen uit voor later.

Bij het bezoekerscentrum van het natuurreservaat staat een jongen met een fiets, bekapt met grote tassen, een klimtouw op zijn bagagedrager. Hij heeft een dun sikje en zijn ogen gaan schuil achter een zonnebril. Zijn naam is Cody en hij komt uit the Midwest, aan de andere kant van het land. Hij is al vijf jaar onderweg. Sommige stukken heeft hij gelift en sommige stukken per trein afgelegd. De fiets heeft hij onderweg van iemand gekregen. 'Met de auto gaat het natuurlijk sneller, maar op de fiets voel ik me het meest vrij.' De jongen straalt iets mysterieus uit, iets geheimzinnigs. Er speelt een ongrijpbaar lachje om zijn lippen, of is het mijn verbeelding? Hij lijkt jong voor iemand die al vijf jaar onderweg is. Zou hij op reis zijn, of is hij op de vlucht? Hij weet in ieder geval iets dat ik niet weet.

In het park hangt een serene rust. De unieke rotsen lijken wel door iemand zorgvuldig op elkaar te zijn gestapeld. Ze doen denken aan de rotsen die bij de Playmobil-cowboys zaten. Er is een grot met Indiaanse muurschilderingen, misschien al wel 2000 jaar oud. Aan het eind van de middag komen we terug bij het huisje. De buurvrouw is stil. We zijn vergeten brandhout te kopen voor het kampvuur en mijn broer gaat nog even terug naar de winkel. Een doemscenario roept zich op in mijn verbeelding. Mijn broer wordt aangereden en raakt ernstig gewond of misschien zelfs erger. Sirenes vullen de lucht.

Wat moet ik beginnen hier aan de andere kant van de wereld, met mijn moeder gestrand in de woestijn?

Als de zon achter de bergen aan de horizon is gezakt, neemt de atmosfeer een paarsige gloed aan, betoverend mooi. Een soort extra schemering voordat het echt gaat schemeren. Het "woestijnlicht", noemt mijn moeder dat. We maken aardappels met hamburgers en eten op de oprit bij het licht van de buitenlamp. Bij het kampvuur drinken we alcoholvrij bier met een citroenschijfje. 'Ik had toch zo'n rare gedachte toen je brandhout ging halen', zegt mijn moeder tegen mijn broer, 'ik dacht, wat als hij een ongeluk krijgt en dan zitten we hier in de ellende, gestrand in de woestijn.' Soms hebben mijn moeder en ik een telepathische band.

De volgende ochtend vervolgen we onze weg en rijden we 29 Palms uit, de Playmobil-rotsen langs de weg zijn volgespoten met graffiti. Mijn broer maakt ruzie met mijn moeder over de mueslirepen. Ze had haar eigen mueslirepen en heeft de zijne opgegeten. Ik moet denken aan Billy the Kid, de beruchte outlaw die in 1881 op 21-jarige leeftijd aan zijn einde kwam. Billy the Kid, met een volgepakt paard bij de ingang van Joshua Tree National Park. Een mysterieus lachje om zijn lippen. ♦



Een diploma van zelfvertrouwen

Door **Tim Drenth** Fotografie **Kevin Bekkering**

Vier jaar geleden is het WijkGilde opgezet, een laagdrempelig en succesvol scholingsconcept in verschillende Groningse wijken.

Marcella Gortmaker (53) heeft namens Wijkwerken van WerkPro de ontwikkeling van begin af aan meegemaakt. Ruby Kajafas Martis (43) rondde het WijkGilde succesvol af en is inmiddels doorgestroomd naar een baan bij Terwille.

Al langer bestonden er mogelijkheden voor mensen zonder diploma om zich te ontwikkelen en hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten in de vorm van zogenaamde entree-opleidingen op mbo-niveau 1. Toch bleek dat een deel van de doelgroep, dat wel gemotiveerd was, niet de stap maakte naar deze eenjarige leer-/werktrajecten. Wijkwerkenmedewerkers ontdekten dat de oorzaak zat in een te groot verschil in leeftijd en levensfase met de, veelal, jongeren die de entreeopleidingen volgen. WerkPro, Gemeente Groningen en Noorderpoort besloten daarom een nieuw scholingsconcept op te zetten: het WijkGilde.

Een lagere drempel

In plaats van in de schoolbanken van Noorderpoort volgen deelnemers lessen in het lokale buurtcentrum en hebben ze een stageplaats binnen hun eigen wijk. De enkele voorwaarden zijn dat je óf geen diploma hebt óf zeven jaar geleden voor het laatst een diploma hebt gehaald. Die laagdrempeligheid lijkt aan te slaan volgens Marcella Gortmaker (Wijkwerken Beijum): 'Onlangs nog hebben een 62-jarige man en iemand die dakloos was, de opleiding succesvol afgerond.'

Maatwerk

Deelnemers kunnen kiezen uit zes richtingen: dienstverlening, detailhandel, horeca, fietsenmaker, logistiek en steward. Elke richting heeft Nederlands, rekenen, burgerschap en ICT als basisvakken, aangevuld met vakken van de gekozen richting. Marcella: 'De mens staat centraal. We kijken naast die vakken wat iemand nodig heeft en wat bij een deelnemer past. Zo kan het zijn dat iemand de Nederlandse taal nog onvoldoende machtig is en wordt extra taalondersteuning aan het pakket toegevoegd. Maar het is ook mogelijk om juist na een half jaar al een vervolgstap te maken naar werk. Ook na afronding van het traject wordt een deelnemer begeleid bij het uitzoeken van vervolgstappen.'

Het resultaat

'Gemiddeld halen vijftien mensen per jaar een diploma, waarvan 25% direct uitstroomt naar werk of een

vervolgopleiding.' Sinds de start van het WijkGilde vier jaar geleden in Beijum, heeft het concept zich door het succes verspreid naar andere Groninger wijken. Inmiddels wordt op vier locaties het WijkGilde aangeboden: Beijum/Lewenborg, Paddepoel/Selwerd, Oude wijken (Centrum, Korrewegwijk, Oosterparkwijk en De Hoogte) en sinds kort ook bij de locatie aan de Protonstraat (WerkProton).

Het belang van een succeservaring

Het belangrijkste doel is om een succeservaring te creëren voor de deelnemers. Marcella: 'Het diploma voor de opleiding is eigenlijk een "zelfvertrouwendiploma". Het is geen ramp als je vakken als Nederlands of rekenen niet haalt. Voor het diploma zijn vakkennis en -onderwijs leidend. Mocht iemand toch door moeite met bepaalde theorievakken de opleiding niet kunnen halen, dan is een stap naar een praktijkdiploma mogelijk. Op die manier proberen we altijd het traject te laten eindigen met een succeservaring. Dat is belangrijk voor het zelfvertrouwen.'

Een nieuwe stap

Ruby Kajafas Martis volgde een paar jaar geleden de scholing van het WijkGilde. Terwijl ze vier kinderen opvoedde, kwam Ruby na banen in het ziekenhuis, de horeca en een bezorgdienst, opeens thuis te zitten met een hernia. Er volgde een zware periode waarbij het opvoeden en haar eigen herstel alle aandacht vroegen. Pas toen de oudste drie kinderen het huis verlieten, daalde het stof wat neer. Na een tip van een uitkeringscoach besloot ze de richting Dienstverlening van het WijkGilde Beijum te volgen en vond ze meteen een stageplaats bij wijkcentrum het Heerdenhoes.

Ik raad het iedereen aan, omdat het echt wat aan je leven toevoegt

Weer in de "schoolbanken"

De opleiding was een verfrissende ervaring waar ze met plezier aan terugdenkt. 'Het was leuk om weer dingen van vroeger te herkennen in de lessen. Alleen was ik toen tijdens de les vaak met andere dingen bezig', zegt Ruby breed glimlachend. 'Nu lukte het een stuk beter om op te letten.' Naast het serieuze werk was er ook fijn contact met de andere deelnemers. 'We haalden het beste in elkaar naar boven en het was ook gezellig. We hebben bijvoorbeeld gezamenlijk een kerstdiner georganiseerd.'



vlnr: Marcella Gortmaker, Ruby Kajafas Martis

Blij en trots

'De hele opleiding was een enorme boost voor mijn zelfvertrouwen, ondanks dat ik een aantal keren gedacht heb dat ik de opleiding niet kon volhouden. Ik ben Marcella nog steeds dankbaar dat ze me altijd weer op het pad heeft gekregen. Zij heeft me mijn capaciteiten laten zien', vertelt Ruby, die zich na het WijkGilde bewonderenswaardig ontwikkeld heeft. Na afronding van het WijkGilde deed Ruby een capaciteitentest ter voorbereiding op een vervolgopleiding. Daaruit kwam een advies voor een hoger niveau dan ze zelf verwacht had: mbo-niveau 4. 'Mensen uit mijn omgeving verbaasden dat niet, maar voor mij was het een verrassing.' Inmiddels heeft Ruby afgelopen mei de opleiding Persoonlijk Begeleider Specifieke Doelgroepen, met succes afgerond en kreeg ze tijdens de studie al een contract bij het

Heerdenhoes. Na promotie tot (zelfstandig) werkbegeleider, opslag en uitbreiding van haar uren, stroomde Ruby per 1 september dit jaar zelfs door naar een nieuwe baan bij Terwille (verslavingszorg in Groningen - red). 'Inmiddels zie ik zelf mijn capaciteiten ook. Ik ben superblij en trots dat ik dit allemaal heb doorgezet.'

Overtuigend

Twee vriendinnen van Ruby werden door haar geïnspireerd om het WijkGilde te volgen. 'Ik raad het iedereen aan, omdat het echt wat aan je leven toevoegt.' Sterker nog, haar twee vriendinnen hebben de scholing inmiddels ook met succes afgerond. De vriendin die zich het moeilijkst liet overtuigen, maar uiteindelijk toch de knoop doorhakte, heeft per april dit jaar zelfs een baan gevonden bij AtHomeFirst. ♦

KUNST OP STRAAT

Hest nog wat neudig

Door **Natalja Oosterbaan** Fotografie **Gouwenaar** op **Wikimedia Commons**

Nederland is een fietsland. Overal zijn fietsers en rijwielen. Er bestaan fietspaden, fietsverkeersborden, fietsverkeerslichten, fietsenrekken en fietsenwinkels. En hoewel sommigen het fietsen als een sportieve aangelegenheid beschouwen, is de fiets voornamelijk een praktisch vervoersmiddel. Al langer dan een eeuw maakt de plaatselijke middenstand gebruik van transport- en bakfietsen.

Slechts de buitenlandse toerist verwondert zich nog over de vele voedselbezorgers, koeriersdiensten en potige moeders die bij ons hun waar per fiets verplaatsen. Maar in Gasselte kijkt toch iedereen vreemd op. Daar verschijnt nog altijd Wemeltje met haar nering op de fiets.

Gehuld in brons en zwarte rokken staat zij op klompen en een sokkel van beton aan de Kerkstraat. Aan de hand heeft zij een wel bepakte, degelijke opoefiets. Zo heeft kunstenaar Bert Kiewiet uit Mantinge haar in 1995 ietsjes meer dan levensgroot verbeeld. Wemeltje Kruit (1887-1963), ook wel Wemelie genoemd, was een koopvrouw en een markant dorpsfiguur in de contreien rondom Gasselte. Vanuit een houten koffer verkocht zij huishoudelijke producten, waaronder naaigaren en -benodigdheden, borstels, theedoeken, veters, schoensmeer, jarretels en zelfs religieuze pamfletjes en almanakken. Kortom: dingen waarvan je niet wist dat je ze nodig had. Meestal had Wemeltje haar waren al slim uitgesteld op de stoep wanneer er werd opengedaan. Haar werkbezoek kondigde zij aan door op zondag in de kerk van een bepaald dorp aanwezig te zijn. Een reclamefolder avant la lettre dus. Iedereen die haar tijdens de dienst zag zitten wist dan dat ze wat centjes moesten klaarleggen voor Wemeltje en haar wonderkoffer. De koster haalde op zo'n zondag beduidend minder op met zijn collectezakje.

Zoende voorzag Wemeltje in haar eigen levensonderhoud. Ze woonde in een woonwagen in Gasselte. Financiële steun heeft zij altijd geweigerd, ondanks dat haar echtgenoot vaak opgenomen werd vanwege zijn zwakke gezondheid en hun zoon noodgedwongen door haar zus werd opgevoed. Wemeltje bracht haar iedere week geld voor zijn opvoeding. Vele kilometers legde deze marktkraamster af op haar fiets tijdens haar leven. In 1995 werd Wemeltje op initiatief van Sjoerdje Kroezenga en met hulp van carnavalsvereniging

't Meul'ndobbegie, de gemeente Aa en Hunze en de Gasseltenaren in brons vereeuwigd.

Tegenwoordig profileert Drenthe zich graag als dé fietsprovincie van Nederland. Naar het schijnt bestaat er hier geen tegenwind. Ook hoef je hier nooit de snelste te zijn. Als men hier zich al over het fietsstuur buigt, dan is dat enkel voor Wemeltje. Een diepe buiging.



WEER COMPLEET

Door **Saffira Rijkee** Fotografie **Sofia Sforza** on **Unsplash**

Voor precies een maand vertrekt ze weer naar Zuid-Korea, oudste dochter (21). Tranen op Schiphol, want het is toch wel weer erg spannend/dapper/véél te lang, ook al doet ze dit al voor de tweede keer en kent ze er nu wat mensen. Ze denkt er vlak na het afscheid zelfs over om het af te blazen. Maar ze gaat, ze doet het, ze overleeft. Ze leeft. Ze wordt verliefd.

4,5 week later.

Jongste dochter (8) heeft een tasje met cadeautjes mee: zelf gekocht de dag nadat oudste dochter vertrok. Een knuffelkonijn, een reep chocola en een pot pindakaas mét lepel. Die pot raakt op het vliegveld één keer een knie en bijna een hoofd, maar alles blijft heel. De autorit en daarna het wachten bij de deuren, waardoor oudste dochter moet verschijnen duren ook zó lang. Dan moet je wel met je tas gaan zwaaien. En de naam van je zus roepen elke keer dat de deuren opengaan. Al is je net gezegd dat zus nog ín het vliegtuig zit.

Maar daar is ze dan eindelijk. Jongste dochter vliegt haar om de hals en kletst er direct vrolijk op los. We zijn allemaal blij. Al is een afstand van 8000 kilometer wel veel als je verliefd bent, dus voor oudste dochter is het ook verdrietig. Ik heb de brief aan Robert ten Brink in mijn hoofd al geschreven. Maar zo werkt dat niet met een liefde in Zuid-Korea, vertelt ze. Ze zijn daar niet vrij met kerst.

Terug in de auto zie ik even voor me hoe ze naast me zat toen ze net zo oud was als jongste dochter nu. Hoe kan ze zó snel zó volwassen zijn geworden?

Stille tranen terwijl de koffer wordt uitgepakt. Het kostbare, cadeau gekregen, paarlemoeren doosje krijgt een ereplekje op haar vensterbank. De katten, die haar heus hebben gemist, doen alsof er niets aan de hand is.

Het hele huis slaapt, het is na middernacht. Ook dit zal zijn weg wel weer vinden, denk ik. En we zijn – voorlopig in elk geval – weer compleet.



S
T
O
P
D
E
T
I
J
D

ZO STERK als een gorilla

Door **Rudy Vane** Fotografie **Kevin Bekkering**

codeGorilla is een start-up, in 2017 opgericht door Diem Do. Haar missie is om kansen te bieden aan mensen die niet de traditionele kwalificaties of achtergrond hebben om in de IT te kunnen werken, door middel van een bootcamp programmeren. Diem vertelt wat haar bewogen heeft om dit bedrijf te starten.

'Ik kom zelf uit Emmen. In Zuidoost-Drenthe was de werkloosheid structureel hoog en na mijn studie bestuurskunde was ik ook op zoek naar werk. Tijdens het invullen van het sollicitatieformulier voor de Action kwam ik het motivatiehokje tegen en bedacht, wat wil ik eigenlijk? Ik wil gewoon graag geld verdienen en werk vinden dat ik leuk vind. Catawiki, een online veilinghuis in Assen, zocht tweehonderd mensen en ik wilde een van die tweehonderd zijn. Ze zochten veel programmeurs, dat kan ik niet, en veilingmeesters, dat kan ik ook niet. Maar ook recruiters, en dat kan ik wel, dus solliciteerde ik voor die functie. Hoewel ik werd afgewezen, besloot ik mezelf te leren programmeren en uiteindelijk begon ik een stage bij de gemeente Emmen. Ik bedacht dat er in Emmen wel meer werkzoekenden zoals ik zouden zijn. Misschien konden we samen leren en een coach voor ons zoeken. We begonnen bij Growing Workplace, nu Growing Emmen, een unieke plek waar ondernemers en studenten aan hun projecten kunnen werken. Dit is vooral belangrijk in een stad als Emmen, waar de bevolking vergrijsd en de kansen voor jongeren beperkt zijn. Nu is codeGorilla gevestigd in Groningen omdat hier gewoonweg meer IT-bedrijven zitten.'

Het bedrijf

'De naam codeGorilla heb ik bedacht toen er sprake was dat wij een ruimte zouden krijgen in de oude dierentuin van Emmen en wel in het oude apenverblijf. Gorilla staat ook voor sterk en wij willen onze deelnemers ook sterker uit de bootcamp laten komen.

codeGorilla biedt mogelijkheden voor werkzoekenden om te leren programmeren en elkaar te ondersteunen. Wij geloven in het geven van een kans aan degenen die mogelijk een grotere afstand hebben tot de arbeidsmarkt, waaronder mensen met fysieke beperkingen of persoonlijke tegenslagen. Bij onze bootcamps leggen we niet alleen de nadruk op technische vaardigheden, maar ook op *soft skills*, omdat we hebben gemerkt dat werkgevers een goed afgerond vaardighedenpakket waarderen.

'Het succespercentage van mensen die werk vinden na het voltooien van de bootcamp varieert afhankelijk van de staat

van de economie. In tijden van economische voorspoed is het vinden van werk gemakkelijker, terwijl het in tijden van economische neergang uitdagender kan zijn. Desalniettemin hebben we veel succesverhalen gezien van mensen die na het voltooien van onze bootcamp een baan hebben gevonden.'

Klanten

'In het verleden werkten we voornamelijk met kleine en middelgrote bedrijven (mkb), maar de laatste tijd hebben we ons meer gericht op samenwerking met de grote corporate bedrijven. Dit komt omdat er meer financiering beschikbaar is voor ICT-projecten bij de overheid. Zij hebben miljoenen liggen en moeten daar naar mijn mening daadwerkelijk banen mee creëren. Dat is iets wat ik nog hoop, dat er nog veel meer organisaties echt gewoon doen wat ze ooit hebben opgeschreven als beleid.

We hebben ook gemerkt dat er steeds meer aandacht is voor Social Return On Investment (SROI), waarbij bedrijven worden aangemoedigd om banen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We geloven sterk in de potentie en waarde van deze doelgroep en we willen werkgevers aanmoedigen om hen kansen te bieden. Het is een win-winsituatie waarbij bedrijven hun reguliere social return-budget kunnen gebruiken om mensen in dienst te nemen. Dit komt zowel de overheid ten goede, omdat het in lijn is met hun beleid, als de individuen zelf, omdat ze werkgelegenheid krijgen.'

Inclusiviteit

'Inclusiviteit is een belangrijk aspect waar we ons op richten. We willen dat iedereen gelijke kansen heeft en dat diversiteit wordt gewaardeerd en omarmd.

We hebben een goede samenwerking met de gemeente Groningen en hebben positieve ervaringen opgedaan in het samenwerken ten behoeve van de inwoners. We geloven dat echte inclusie en diversiteit in de samenleving en organisaties van groot belang zijn. Het is belangrijk dat verschillende groepen, zoals vrouwen, daadwerkelijk kunnen deelnemen aan besluitvormingsprocessen en de ontwikkeling van producten en diensten.

Daarom hebben ik samen met Johanna Spiller het bedrijf Alyx opgericht, dat zich richt op vrouwen in de IT. 90 procent van de kandidaten die we via de gemeente aangemeld kregen is man. Dat is op zich niet erg, maar is het niet beter als je iets ontwikkelt dat door vrouwen gebruikt wordt, dat je daar dan ook vrouwen in betrekt? We willen ervoor zorgen dat inclusiviteit en diversiteit worden omarmd en gewaardeerd

vanwege hun positieve impact op de samenleving. We benadrukken ook het belang van het overwegen van diverse perspectieven en inclusiviteit bij het ontwerpen en ontwikkelen van applicaties en algoritmen. We wijzen op de potentiële risico's en gevolgen van het niet hebben van een divers team tijdens de ontwerpfase, zoals de zeepdispensers die geen donkere huidtinten detecteerden en gezichtsherkenningsoftware die in eerste instantie moeite had met het herkennen van niet-witte gezichten.

Het is een uitdaging om werkgevers ervan te overtuigen dat inclusiviteit een prioriteit moet zijn, maar we geloven dat aandacht besteden aan deze kwesties, de samenleving als geheel ten goede kan komen. Bij codeGorilla geloven we in het creëren van kansen en het stimuleren van groei, zowel voor individuen als voor gemeenschappen. We zijn trots op wat we hebben bereikt en kijken uit naar de toekomst, waarin we nog meer mensen kunnen helpen om hun dromen waar te maken.' ♦





Kerstman Klaus komt tot een schokkend inzicht

Door Yvonne Vast Illustratie Elena Stepanova

Piep-piep-piep-pie Met zijn ogen nog halfgesloten drukt Klaus, op de tast, zijn wekker uit. Steunend en kreunend komt hij uit bed en wandelt naar het slaapkamerraam, dat uitzicht biedt op een vreedzaam tafereel. Klaus staart naar de witte, donzige sneeuwvlokjes die, zo ver het oog kan zien, kalmpjes naar beneden dwarrelen en uiteindelijk neerdalen op het heuvelachtige landschap met zijn enorme naaldbomen. Eventjes verkeert hij in een staat van complete harmonie. Dan dienen de eerste gedachtes over zijn aanstaande werkdag zich aan.

Met afgehangen schouders strompelt hij naar zijn kledingkast. Die bevat slechts twee opties. Eén: zijn pyjama, oftewel een rood wollen onesie, bedrukt met een patroon van rendieren. En twee: zijn werkkleding, een roodfluwelen pak met witte boorden, de zwarte riem, schoenen en uiteraard de klassieke kerstmuts. 'Loop ik 365 dagen in het jaar in kostuum terwijl het potdomme maar twee dagen kerst is', mompelt Klaus geïrriteerd terwijl hij zijn kerstpak uit de kast haalt.

De laatste tijd maakt Klaus in zijn werk steeds meer fouten. Hij print de verkeerde reisroutes uit, hij verwisselt cadeaus. Zijn eens zo gulle glimlach is veranderd in een bittere streep die hij af en toe, en puur voor sociaal wenselijke situaties, met zijn wangen nog kan optrekken tot een gemaakte glimlach.

Als hij bukt om zijn schoenen aan te trekken, stoot hij onhandig zijn elleboog. 'AU!', roept hij, 'Wéér dat verdomde elektriciteitsbotje!' Hij grijpt naar zijn elleboog en voelt hoe de nare tintelingen zich langzaam uitbreiden naar zijn gehele arm. Met elke seconde die verstrijkt, lijken de sensaties intenser en sterker te worden. Dan schiet het als de bliksem door van zijn schouder, naar zijn nek, in de richting van zijn hersenpan, met enorme kortsluiting tot gevolg. Bij Klaus gaat het licht uit.

Plots staat hij voor een lichaamsgrootte spiegel. Onderzoekend loopt hij eromheen, wanneer hij opschrikt van een stem: 'Spiegeltje, spiegeltje, aan de wand, wie is de grootste brombeer van het land?' Uit het niets verschijnt er in de spiegel een man, die welja zeg, dat lijkt hijzelf wel! Met twinkende ogen spreekt zijn spiegelbeeld hem aan. 'Zeg Klaus, ken je deze al? *De Kerstman en Sinterklaas zitten gezamenlijk aan de bar. Zegt Sinterklaas tegen de Kerstman: 'Doe mij eens een biertje!', waarop de Kerstman zegt: 'Ik ben toch zeker Sinterklaas niet?'* Het spiegelbeeld buldert van het lachen. Klaus toont weinig respons, al verzacht zijn norske blik enigszins. Het spiegelbeeld vervolgt: 'Oké, moeilijk publiek merk ik. Een raadseltje dan? *Hoe noem je de Kerstman als hij scheten laat?*'. 'Weet ik het', bromt Klaus binnensmonds. '*Farter Christmas!*' Het spiegelbeeld bescheurt zich opnieuw om zijn eigen grap. Het gebulder werkt aanstekelijk. En eigenlijk passen dit soort grappen

precies in zijn straatje waardoor er bij Klaus een oprechte lach ontsnapt. Een zachte grinnik weliswaar, maar niet minder gemeend.

De levendigheid en de flauwe grappen van zijn spiegelbeeld doen Klaus denken aan vroeger.

Hij begint terug te spoelen in de tijd, zoekend naar een herinnering, een moment waar hij zich nog levendig voelde. Vrijwel direct wordt zijn gedachtestroom onderbroken. 'En nu is het tijd voor wat anders', zegt het spiegelbeeld, en zijn blik wordt ernstig. 'Luister goed, Klaus. Soms voelt het alsof wie je bent een vaststaand gegeven is, maar weet dat het nooit te laat is om jezelf opnieuw uit te vinden.' Er valt een korte stilte. 'Zie ontevredenheid als het beginpunt van verandering!' Voor Klaus kan reageren, begint het spiegelbeeld langzaam te vervagen. Echoënd hoort hij zijn eigen stem nog roepen: 'Om ergens te komen, moet je eerst besluiten niet te blijven waar je nu bent!' Dan is het voor zijn ogen alleen nog maar zwart.

Zijn lichaam voelt zwaar op de vloer. Bewegingsloos, als bevroren bijna, probeert hij te verwerken wat er zojuist is gebeurd. Het was zondermeer merkwaardig geweest, en dan drukt hij zich nog voorzichtig uit. Het was confronterend om te zien hoe het spiegelbeeld straalde. Waar zijn eerdere zoektocht naar gelukzalige herinneringen werd onderbroken, begint deze nu zijn vaart weer te herpakken. Beelden van zijn beginjaren als Kerstman vliegen in gedachten voorbij. Een amicale man, die energiek en vreugdevol in het leven stond, zijn ambt vervullend met trots.

Ik weet dat het een ongelooflijk voorrecht is om Kerstman te zijn. Dan schiet het beklemmende gevoel in zijn borst weer terug, alsof het nooit is weggeweest. Een gevoel dat hij steeds minder goed kan onderdrukken. Eigenlijk weet ik wel wat me te doen staat. Maar.... wie ben ik nog, als ik niet de Kerstman ben?

Van onzekerheid wellen er tranen op in zijn ogen. Instinctief komt hij overeind om bij de wastafel een plens water in zijn gezicht te gooien. Als hij opkijkt, schrikt hij. Het is alsof hij voor het eerst in tijden helder kan zien. De wastafelspiegel toont zijn doffe ogen, zijn onverzorgde baard. Hij ziet hoe zijn jarenlange ontevredenheid de, eens nog bescheiden, rimpels in zijn voorhoofd heeft doen veranderen in diepe groeven. Hij overdenkt de boodschap die het spiegelbeeld hem gaf.

Ik ben te lang op de automatische piloot doorgegaan. Het wordt tijd dat ik mezelf weer echt in de spiegel kan aankijken. Deze onbedoelde woordgrap bezorgt hem een bescheiden glimlach op zijn gezicht. Alsof er een klein vlammetje ergens diep in hem is gaan branden, neemt hij een besluit. Ik wil het anders doen. Ik ga het anders doen. 'Ik kan meer zijn dan alleen De Kerstman!', roept hij vastberaden. ♦



Onder de brug

Door **Gerlinde Spaan**

Soms voel ik dat mijn enige vriend de stad is waar ik in leef - (Under the Bridge, Red Hot Chili Peppers, 1991)

Het was een bewolkte dag toen we jou gingen verhuizen. Je had een klein netwerk. Te klein vonden de instanties om jou heen. Tijdelijk ging je even terug naar je moeder. Omdat het niet anders kon. Bij de begeleid wonen instelling mocht je niet meer verblijven omdat je er nooit was. Bovendien waren er nieuwe verdenskingen tegen jou gezeten. Hiervoor diende je voor de rechter te verschijnen. Je voormalige begeleider had jouw spullen in twaalf verhuisdozen klaargezet. Jouw kamer was inmiddels weer bezet.

Kort nadat je was verhuisd moest je naar de politierechter. Jongeren tussen de 18 en 23 jaar gaan niet meer naar de kinderrecht. Wel kunnen ze nog berecht worden

mr. Gerlinde Spaan is straf- en jeugdrechtsadvocate bij Spaan Advocatuur te Groningen.



onder de vlag van het jeugdstrafrecht. De leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de ernst van de omstandigheden spelen hierbij een rol. Adolescentenstrafrecht wordt dat genoemd. De officier van justitie had jou gedagvaard. Voor het stelen van mooie sportschoenen. De omstandigheden waaronder waren duidelijk. Je ontkende het aan jou verweten feit ook niet. Het stond bovendien op camerabeelden die de winkel had opgenomen.

De stad, ze houdt van mij; eenzaam als ik ben, samen huilen we - (Under the Bridge, Red Hot Chili Peppers, 1991)

De rechter vroeg op de zitting hoe het kwam dat je niet studeerde of niet aan het werk was. Je probeerde uit te leggen dat je graag weer wilde gaan studeren, maar dat er momenteel geen stabiliteit was in je leven. Dat je iedere ochtend opstond met de gedachte om te overleven. Want door het verlaten van de begeleid wonen instelling was ook je uitkering ingetrokken. Je vertelde de rechter dat nadat je achttien was geworden, dit het einde betekende van jouw verblijf in een jeugdinstelling. Het was een eerlijk verhaal. Je vertelde de rechter dat je geplaatst werd in een woongroep met volwassenen waar jij je als jongvolwassene niet thuis voelde en geconfronteerd werd met allerlei leefproblemen en verslavingen van andere volwassen mensen. Dit was de reden waarom je daar niet

meer wilde zijn. De rechter wilde weten waar je dan verbleef. Je vertelde dat je bij vrienden, familie en kennissen een aantal dagen kon verblijven. Een paar dagen op de bank was echter het maximale. Langer verblijf deed de vriendschap geen goed. De diefstal van de sportschoenen was een domme fout. Je legde uit dat het niet goed te praten viel. Een klein moment was de ratio weggefallen en leidde jeugdige onbezonnenheid je de winkel uit.

Gezien de omstandigheden verklaarde de rechter het adolescentenstrafrecht van toepassing. De rechter legde jou een voorwaardelijke werkstraf op met als bijzondere voorwaarde begeleiding door de reclassering.

Ik wil me nooit meer zo voelen als ik die dag deed. Neem me mee naar de plaats waar ik van hou - (Under the Bridge, Red Hot Chili Peppers, 1991)

Vanochtend belde je. Je nodigde mij uit om je nieuwe kamer te komen bekijken.

Tradities

Traditiegetrouw zijn de feestdagen weer een tijd van tradities. Gebruiken als klepelhangen, eierkoppen of kippenaarsruiken geven het leven zin. Volgens BBB-voorzitter Caroline van der Plas hebben tradities een verbindend effect, want dan kijken buurtgenoten naar elkaar om. Eigenlijk zijn tradities dus heel inclusive.

Klepelhangen bijvoorbeeld is populair op de Drentse zandgronden. Het vindt plaats op 1 januari, wanneer de mensen niet gewekt willen worden door een gebiedende klok. Volgens vooral lokale kenners gaat het gebruik terug tot de middeleeuwen, toen het klokkenspel in plaatselijke gemeenschappen het ritme van de dag aangaf. Eierkoppen is een ritueel dat wordt uitgelegd als een roep om het voorjaar. Goeie eieren breken, slechte niet. Veel gebroken eieren zijn dus een bewijs dat de zon terugkomt. Een echte paastraditie, die volgens huidige kopers ook al zijn oorsprong heeft in de middeleeuwen. Met name in de Groningse veenkoloniën was het erg populair, ook al vonden de pastoor en de dominee het maar niks.

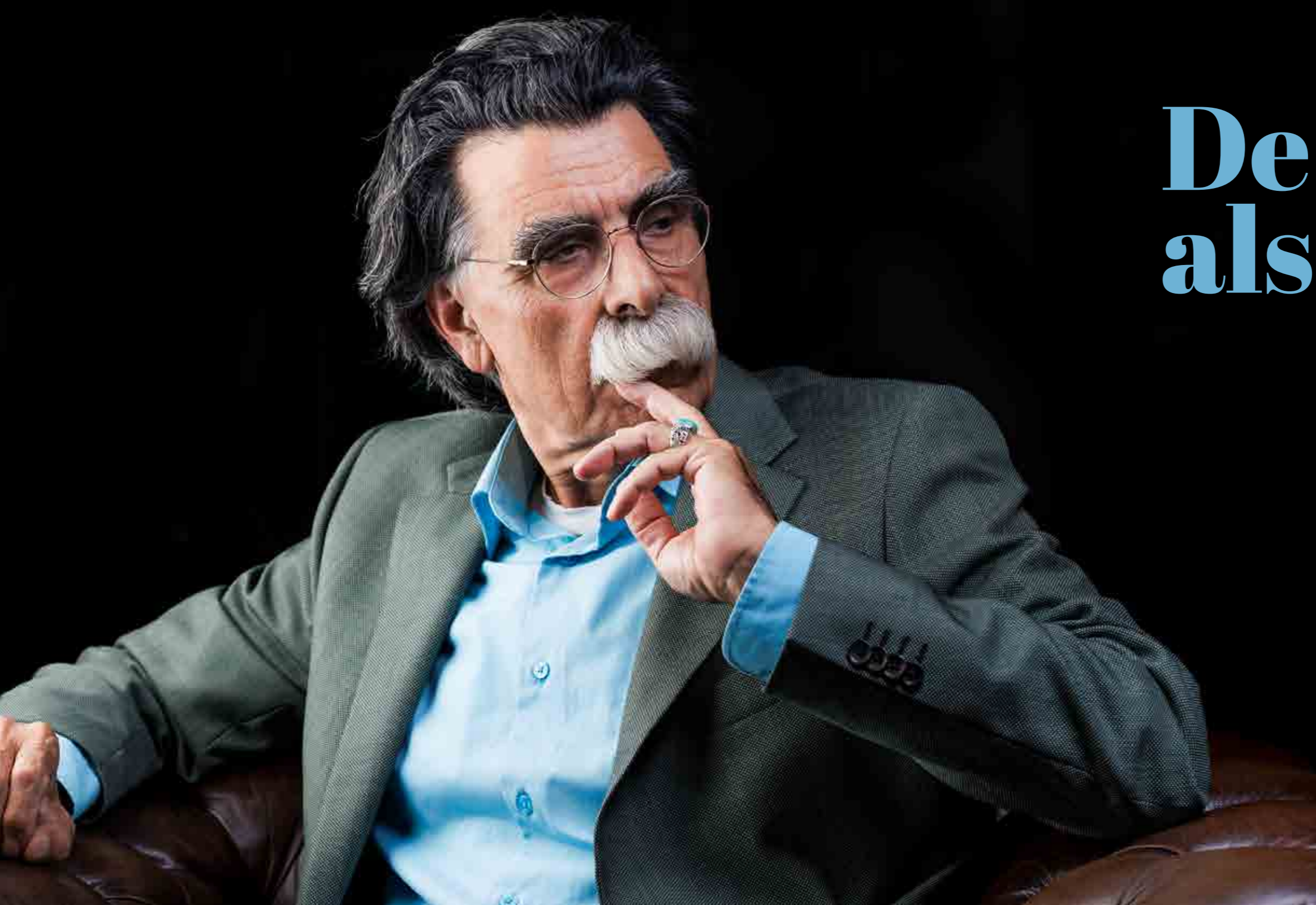
Kippenaarsruiken is een echt huwelijksritueel. Pasgetrouwde stellen worden op de proef gesteld door bij kaarslicht zo lang mogelijk de neus bij een kippenbips te houden, om zo de aanstaande huwelijksnacht zowel uit te stellen als in te leiden. 'Hoe groter den aers, hoe langer den kaers' was altijd een gevleugelde uitdrukking in gehuchten als Zwarte Haan en Roodehaan, waarmee de middeleeuwse oorsprong gewaarborgd lijkt.

Probleem met al die tradities is dat ze doorgaans niet teruggaan tot de middeleeuwen. Kenners van lokaal erfgoed wijzen meestal naar de 19de eeuw, toen Nederland een koninkrijk werd en vergeten gebruiken als Sinterklaas en Sint-Maarten weer werden opgetuigd om een eenheid te formeren. Zij spreken dan ook van de *reinvention of tradition*.

Carbidschieten daarentegen is een ander verhaal. Toen ik (60-) nog weleens een pakje astronauten kocht om het nieuwe jaar mee in te luiden, schoot er helemaal niemand met carbid. Tot diep in de 19de eeuw bestond er ook geen carbid, zodat de te vuur en te zwaard verdedigde stelling dat het een eeuwenoud ritueel is niet klopt. Net als vuurwerk is het geen *reinvention of tradition*, maar een fantasy of tradition. Het idee dat carbidschieten een gemeenschap verbindt kun je ook moeilijk volhouden. Kinderen, bejaarden en zieken worden vanwege het harde geknal onmiddellijk uitgesloten, net als de mensen die er niet veel mee hebben. Vanuit cultuurhistorisch perspectief is het dus beter over te gaan tot de *abolition of non-existent tradition*.

JAAP KROL





De pen als wapen

Door **Rudy Vane** Fotografie **Kevin Bekkering**

Kader Abdolah (68), de bekende schrijver van onder andere Het huis van de moskee en De Kraai, is in 1988 als politiek vluchteling vanuit Iran naar Nederland gekomen. Hij vertelt hoe hij denkt over de situatie in het Midden-Oosten en zijn vlucht naar Europa.



'Wat betreft de huidige situatie in Iran is het natuurlijk verschrikkelijk wat er gebeurt, vooral met de vrouwen en minderheden. Daarnaast moeten we begrijpen dat dit land historisch gezien niet in staat is om op dit moment iets anders te produceren. We hebben een periode van de sjah gehad met allerlei vrijheden. Het was geen democratisch regime, maar vrouwen hadden meer rechten. Echter, dit regime kon na veertig jaar niet standhouden en viel gemakkelijk uiteen. Wat we toen kregen waren de ayatollahs. Zij zijn niet in staat dingen gemakkelijk te veranderen. Een daarvan is het toestaan dat vrouwen hun sluiers afdoen. Als ze zeggen dat vrouwen hun sluiers mogen afdoen, is dat

als het afbreken van de Berlijnse Muur. Ze zullen hun macht verliezen en alles zal uit hun handen vallen. Dus de sluiers moeten blijven. De tulband, baard en gewaad zijn essentiële kenmerken van ayatollahs. Als deze worden afgenomen, blijft er niets van hen over. Ondanks dat ze beweren dat de sluier moet blijven, is er een groeiende trend van vrouwen in Teheran die zonder sluier lopen. Restaurants zitten vol met vrouwen zonder sluier en geen enkele agent van de ayatollahs komt controleren. Op televisie worden echter een of twee vrouwen zonder sluier beboet om angst te zaaien. De huidige situatie in Iran vereist dat de ayatollahs zich ontwikkelen, maar dit proces duurt lang. Er zijn protesten

gaande, zowel in verband met vrouwen als in het algemeen. 'Ik vocht met mijn pen tegen het regime. Eerst tegen het regime van de sjah en daarna tegen het regime van de ayatollahs. Dit ging door tot het niet meer mogelijk was toen iedereen werd gearresteerd en de organisatie uiteenviel. De leiders werden gearresteerd en gedood en iedereen vluchtte, inclusief ikzelf.

Kader en Abdolah

'Ik heb twee vrienden verloren, Kader en Abdolah, tijdens de gevechten met de ayatollahs. Kader was een jonge Koerdische architect en Abdolah een jonge Koerdische arts.

Ze kwamen om tijdens een oorlog tussen de ayatollahs en de Koerden. Ter ere van hen heb ik hun namen samengevoegd en sindsdien ga ik door het leven als Kader Abdolah. 'Veel mensen stierven en ik stond voor een keuze: sterven of mijn pen oppakken. Ik koos voor de pen, niet alleen om mezelf te redden, maar ook om te schrijven over wat er gaande was. Ik wilde verslag doen van een revolutie en de verhalen vormgeven. Sterven was niet genoeg. Veel van mijn kameraden waren al gestorven. Niemand kende hun verhalen, maar ik koos voor de kracht van de pen en daardoor bleef er een keuze voor mij over: blijven schrijven. Ik schrijf om het schuldgevoel dat ik heb, omdat zij zijn

gestorven, te verminderen. Ze zijn begraven en ik leef nog, als een prins, en mijn boeken zijn in vele talen vertaald. Dit geeft me een ongemakkelijk gevoel en om het goed te maken, schrijf ik over hen. Ik probeer met elk nieuw boek de stem van hen en van anderen te laten horen.

Ik schrijf om het schuldgevoel dat ik heb

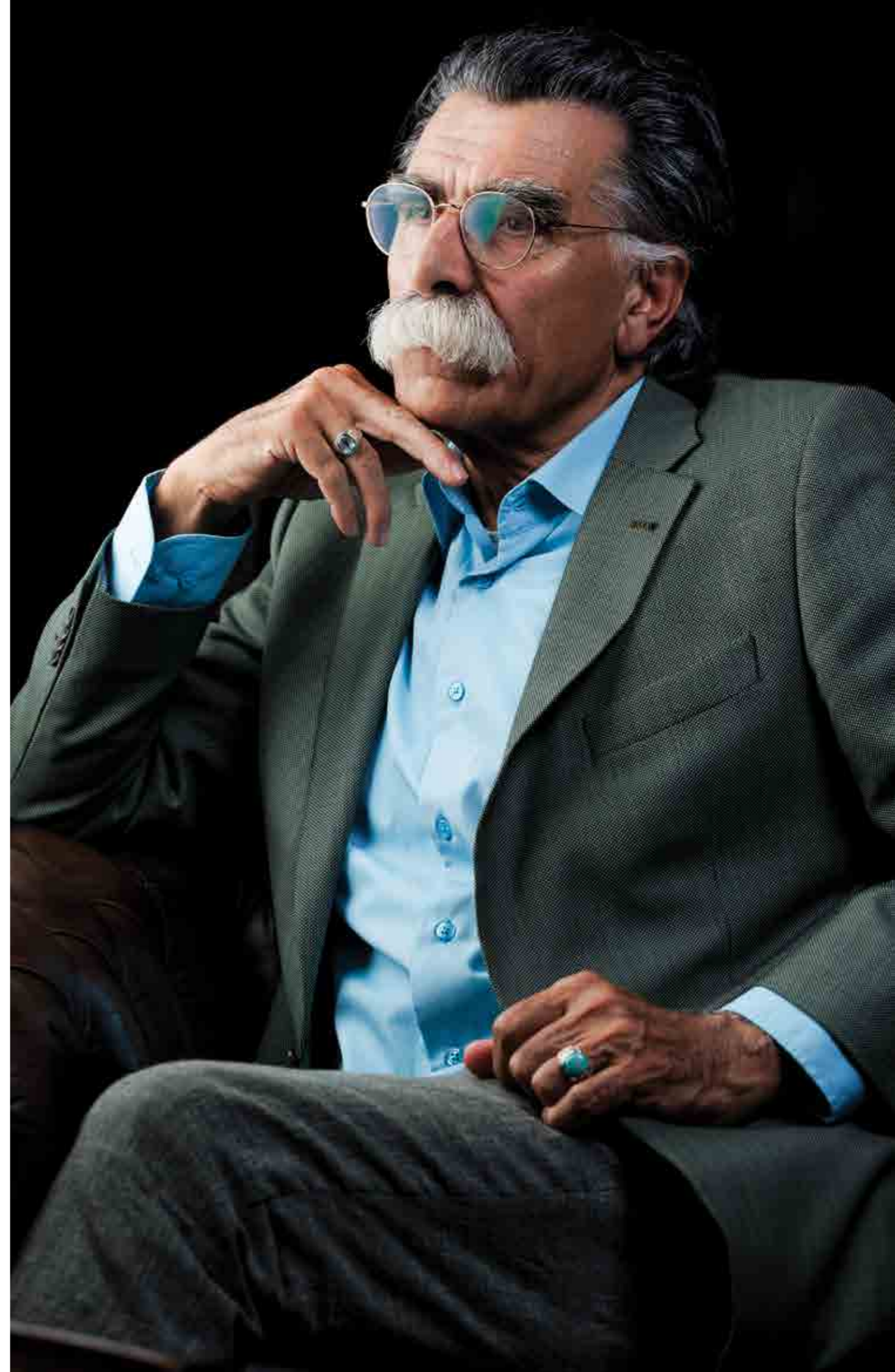
De vlucht

'Ik vluchtte via Koerdistan naar Turkije, waar ik anderhalf jaar als dakloze leefde. Ik had geen huis en geen geld, maar ervoer een zekere vrijheid. Ondanks het gebrek aan voedsel en onderdak voelde ik me vrij en veilig, zonder angst voor vervolging. Niemand wilde mij doden of arresteren. Na anderhalf jaar als dakloze te hebben geleefd, ging ik naar het kantoor van de Verenigde Naties in Ankara en vroeg asiel aan. Het duurde ruim zes maanden voordat ik uiteindelijk werd geholpen. In die tijd moest je naar het kantoor van de Verenigde Naties gaan en wachten tot je werd opgeroepen. Ik gaf mijn adres op, dat ik deelde met andere immigranten. Op een avond werd er op de deur geklopt. Er was een Nederlandse delegatie die mij wilde ontmoeten. Ze wilden een groep immigranten naar Nederland brengen, maar een vrouw was hoogzwanger en kon niet meegaan. Ze moesten snel een vervanger vinden. De Nederlanders hadden haast en hadden nog één persoon nodig. Ze keken naar de papieren en kozen een man met een grote snor, mij dus. 'In Nederland begon ik meteen met schrijven, hoewel ik ook ander werk deed. Ik ging naar een bejaarde vrouw om de taal te leren. Ik liet haar de teksten die ik had geschreven nakijken. Ze was een vrouw van boven de tachtig en ze vond het geweldig dat ik, een jongeman met een zwarte snor, langskwam. Ze vond mijn werk goed. We waren in Zwolle en ze vertelde me over een literair café waar schrijvers elke maand samenkwamen voor een soort vergadering. Ze lazen samen en de volgende vrijdag zouden ze dat weer doen. Ze vond dat mijn verhaal goed was en stelde voor dat ik het daar zou voorlezen. Ik liet het eerst zien aan de kastelein van het café. Hij wilde het verhaal niet zelf beoordelen, maar verwees me naar een man aan een andere tafel, Igor Cornelissen. Ik liet hem mijn verhaal lezen en hij gaf me de kans om het die avond voor te lezen. 'Ondanks de taalproblemen, las ik mijn verhaal voor aan

een vol café. Later, toen mijn boek uitkwam, was Igor Cornelissen de eerste die er een recensie over schreef. Ik hou van Nederland omdat ik hier de kans kreeg om mijn talent te ontwikkelen. Ik voelde me gestimuleerd en begon meer verhalen te schrijven. Elke maand kwam ik met een nieuw verhaal naar het café om voor te lezen. Toen ik tien verhalen had, stuurde ik ze naar de uitgever en ze werden meteen uitgegeven. Hoewel het niet de best geschreven verhalen van het land waren, voelden mensen dat het iets nieuws was en het trok hun aandacht. In die tijd kon niet iedereen op het internet lezen wat er gaande was, dus je had mensen nodig die het verhaal vertelden. Dat was een mooie tijd.'

Kerst

Ondanks dat Kerstmis geen deel uitmaakt van zijn oorspronkelijke cultuur, viert hij nu wel Kerstmis in zijn huis in Nederland. Hij en zijn kinderen hebben deze traditie overgenomen en aangepast met Perzische elementen. 'Als immigranten vierten we Kerstmis op een iets andere manier dan in Nederland. We beginnen eerder met de voorbereidingen, zelfs voor Sinterklaas. We kiezen voor een feestelijke benadering en zetten de kerstboom vroeg op. We versieren de boom met lichtjes en poëzie. We kiezen bij voorkeur voor een boom met wortels, zodat deze langer blijft staan. We hebben een combinatie van Perzische en westerse kersttradities toegevoegd, waardoor het net zo feestelijk aanvoelt als de rest van Nederland. We richten ons minder op de cadeaus en meer op de verhalen. We willen laten zien hoe we zijn geworden wie we nu zijn. Een deel van ons verhaal is dat we dakloos waren in Turkije. Dit is een aspect van ons leven dat veel mensen niet kennen, maar dat we belangrijk vinden om te delen. Wanneer ik daklozen in Nederland zie, ga ik naast ze zitten en praat met ze. Dakloos zijn is iets dat dicht bij ons staat, en we willen dat mensen dat begrijpen. We zien dakloosheid vaak als iets dat buiten onszelf staat, maar het is een deel van ons. Het zit in de wortels van de mensheid en iedereen kan op elk moment in die situatie terechtkomen, door geestelijke aantastingen, economische problemen of problemen die we niet kunnen oplossen. Als we daklozen op straat tegenkomen, moeten we ze niet als iets ongewoons zien, maar als een deel van onszelf. Ik heb dit zelf ervaren in Turkije, waar ik in een situatie terechtkwam waarin ik geen controle meer had over mijn toekomst, ondanks dat ik een getalenteerde jongeman was. Dit is een situatie die iedereen kan overkomen. Het is belangrijk om te beseffen dat dakloosheid geen probleem is, maar gewoon een deel van de mensheid. De mens is bijvoorbeeld niet alleen de super intelligente, gezonde NASA medewerker die een satelliet naar de maan stuurt. De mens is ook de dakloze op straat.' ♦



Uvluchten naar jezelf

Tekst en fotografie **Michelle Wubs**

Melanie draait een wat zware deur open en schuift de gordijnen ervoor aan de kant. Ze wordt meteen begroet door haar zwart-wit gevlekte Jack Russell Danzell, die haar met een kwispelende staart over haar handen likt. Een lach breekt door op Melanie haar vermoeide gezicht en ze aait Danzell over zijn grijzende kop. Ze kijkt omhoog en ziet haar vriend Thomas met een sigaret en bierblikjes achter de computer zitten. Hij draait zich even om en zegt dat ze de deur dicht moet doen, er komt kou vandaan. Melanie doet de deur dicht en loopt naar de gang. Even later schenkt ze haarzelf een glas cola in en gaat met een zucht op de bank zitten. Ze opent haar mond om wat te zeggen, maar haar vriend is haar voor. 'Die collega's van mij zijn allemaal incapabel', begint hij, 'ze kunnen niks zonder mij.' Er volgt een lange monoloog

waarbij Melanie af en toe knikt en er geen woord tussen kan brengen. Ongeveer twintig minuten later is hij uitgepraat en draait zich weer naar de computer terug met een nieuw bierblikje in zijn hand. Melanie zet haar lege glas op tafel en begint over haar dag, maar Thomas kapt haar af. 'Je moet me eerst vragen of ik wel ruimte heb voor jouw verhaal. Ik kan dat nu even niet aanhoren.' Melanie fronst even, slaat haar ogen neer en loopt naar de keuken. Tijdens het koken denkt ze terug aan een paar jaar geleden toen ze elkaar net ontmoet hadden. Ze kijkt over haar schouder naar haar in rook gehulde vriend. Er is niet veel over van de sympathieke, aardige man die ze heeft leren kennen. Ze weet wel waar zijn huidige gedrag vandaan komt, het is niet zijn schuld.

Ze zet het eten op tafel en vult het etensbakje van Danzell. Ze gaat aan tafel zitten, ongeveer tien minuten later Thomas ook. Melanie begint met eten en start een luchtig gesprek over haar familie, maar hij luistert niet. Op den duur schudt hij zijn hoofd en onderbreekt hij haar. 'Je familie laat je nu vallen. Ze doen alleen alsof. Je kinderen komen ook alleen maar hier omdat ik er ben.' Hij kijkt haar doordringend aan. 'Als we uit elkaar gaan heb je niemand meer.' Melanie valt stil en kijkt hem aan. Ze knippert even met haar ogen en focust dan weer op haar eten.

Een paar dagen later zijn ze op verjaardagbezoek bij een van zijn vrienden. Melanie is in gesprek over haar kinderen met een man en ze lacht terwijl ze wat vertelt. Thomas komt naast haar op de bank zitten en legt een hand op haar been. Hij valt in het gesprek en lacht even mee. Kort daarna begint hij te vertellen over de nieuwe tv die hij gekocht had vorige week. Af en toe kijkt hij Melanie aan, een brede lach op zijn gezicht. Onderweg naar huis begint hij tegen haar te schreeuwen. 'Wat moest dat met die vent?!' Melanie draait haar hoofd naar hem toe. 'We waren gewoon aan het praten.' 'En al die appjes die je binnenkreeg laatst? Toen zei je ook dat er niks aan de hand was! Dit is geen toeval!' Melanie kijkt voor haar uit en grijpt haar stoel vast terwijl Thomas met gierende banden door een bocht rijdt.

Een paar maanden later staat hij weer tegen haar te schreeuwen, nu op de parkeerplaats bij de supermarkt. 'Misschien moeten we er maar een punt achter zetten!' Hij zwaait wild met zijn handen, Melanie maar net ontwijkend. Ze kijkt hem nu recht aan en trekt haar wenkbrauwen samen:

'Ja.' Voor het eerst valt hij stil. Twee uur later rijdt ze in een gehuurde auto met haar spullen en Jack Russell de straat uit door de stromende regen. Als ze de bocht ingaat breekt de zon even door en schijnt haar tegemoet. Anderhalf jaar later loopt Melanie met haar nieuwe hond, nu een labrador, door het veld. De zon schijnt in de wolkeloze lucht en weerkaatst in de sloot naast haar. De hond staat kwispelend en met vragende ogen aan de rand van de sloot, zijn voorpoot trillend omhooggehaald. 'Toe maar, Mister.' Mister springt zonder een seconde te verspillen met een plons in het water en zwemt hijgend rond. Melanie begroet een tegemoetkomende fietser en roept even later haar hond terug. Mister klimt uit de sloot en rent naar haar toe, zich flink uitschuddend als hij naast haar staat.

Die avond zit ze met haar kinderen op de bank een film te kijken, Mister naast haar op een kleed. Ze aait hem over zijn kop en kijkt hem even aan. Haar relatie met Thomas schiet door haar hoofd en ze bedenkt hoe anders ze nu is. Tijdens de relatie moest ze zich al verder wegcijferen en alles draaide om hem. Het werd steeds moeilijker om bij haarzelf te blijven staan. En hoe goed ze hem ook begreep, het kon niet langer. Ze begon zichzelf kwijt te raken. Door weg te gaan en door de hardnekkige, ondeugende Mister op te voeden is ze weer blij. Ze weet nu haar grenzen aan te geven, ze weet zich nu niks aan te trekken van wat anderen van haar vinden. Ze kan bij haarzelf blijven. Ze focust weer op de film. Morgen komt haar familie langs voor haar verjaardag, ze heeft er zin aan. ♦



“
Misschien moeten
we er maar een punt
achter zetten



RONNIE & RONNY

WENSEN U EEN KEURIGE, VEILIGE KERST
EN EEN RUSTIG NIEUW JAAR



Kruiswoordcrypto

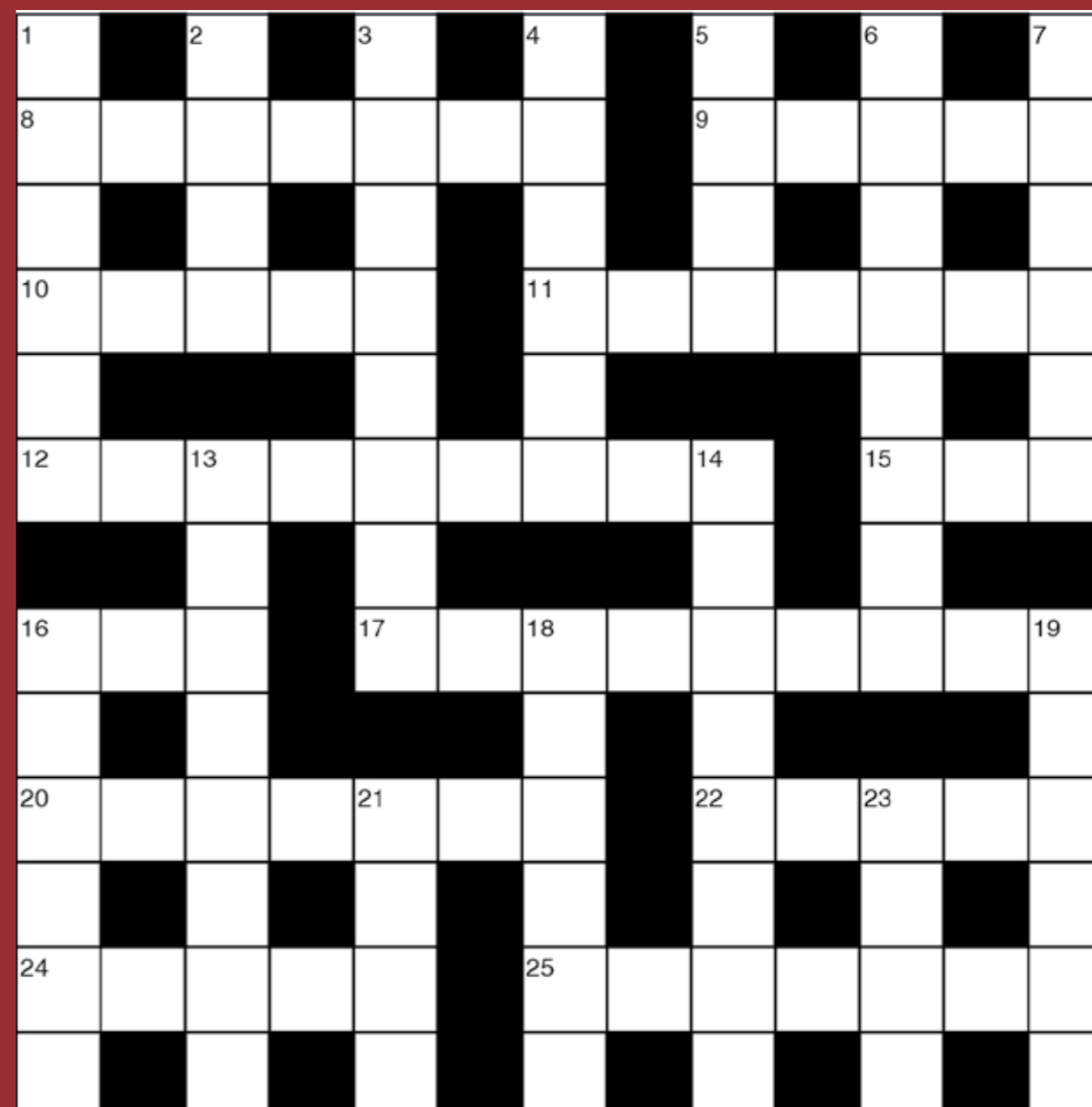
Door Luuk Kobes

Horizontaal

- 8 Lapzwans 9 Rijdende klimaatbeheersing
- 10 Vervelende boomvrucht
- 11 Elitair verzet 12 Houdt zich aan het lijntje
- 15 Varkentje (om te wassen?)
- 16 Feestje met een speelattribuut
- 17 Geen gelegenheid voor dagjesmensen
- 20 Gedroogd vruchtje 22 Grote afstand
- 24 Langpootmuglarve 25 Bijbelse heilwens

Verticaal

- 1 Winterse neerslag 2 Plezier op fietse
- 3 Overnemen uit andermans gedachtengoed
- 4 Smeermiddel 5 Zijn naam is niet bekend
- 6 Iets om uit te pluizen 7 Handelingsbekwaam
- 13 Gediensig groeten 14 Onwrikbaar
- 16 Slaginstrument 18 Kinderopvang
- 19 Koeman 21 Balletrokje
- 23 Typerende eigenschap van 16



De oplossing vindt u op pagina 47

Mind-Spring

voor vluchtelingen

Door **Hannie Poletiek** Illustratie **Elena Stepanova**

Vluchtelingen hebben in het algemeen meer last van stress dan andere inwoners van Nederland. Dit komt door een periode van moeilijke beslissingen en risico's nemen, alles achterlaten en een onzekere toekomst. Zij hebben dan ook meer kans op het ontwikkelen van psychische klachten. Gelukkig zijn er preventieve programma's die het ontstaan of de verergering van psychische klachten bij vluchtelingen helpen voorkomen. Deze programma's houden rekening met de verschillende culturen.

Een van die programma's is Mind-Spring van ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum - Kenniscentrum Migratie in Diemen. Katelijne Heringa, coördinator van dit programma, legt uit wat Mind-Spring inhoudt en waarom aandacht voor het mentaal welzijn voor vluchtelingen zo belangrijk is. ARQ is een derdelijns zorginstelling waar mensen met complexe (psychische) klachten terecht kunnen. Bijna de helft van hun klanten heeft een migratieachtergrond. Katelijne heeft een tijd in Soedan gewoond na haar studie Oost Europese studies en vindt het werken aan een inclusieve samenleving, met voor iedereen gelijke kansen, belangrijk.

Geestelijke gezondheidszorg een te hoge drempel voor veel vluchtelingen

'Vluchtelingen lopen een meer dan gemiddeld risico op psychische problemen. Toch ervaren ze, om verschillende redenen, vaak een hogere drempel in de Nederlandse geestelijke gezondheidszorg.'

'Hulp komt voor hen helaas vaak te laat of men krijgt niet tijdig passende hulp. Dat heeft vaak verschillende oorzaken, taalproblemen is hier een van en ook de weg naar psychologische hulp in Nederland is voor hen ingewikkeld en regelmatig onbekend. Bij Oekraïners speelde bijvoorbeeld ook mee dat sommige landgenoten in de Sovjetperiode als dissident voor straf naar psychiatrische klinieken werden gestuurd. Bij veel vluchtelingen heerst er daarnaast vaak een taboe op psychische aandoeningen, ze praten niet makkelijk over hun mentale welzijn. Dit heeft tot gevolg dat hun problemen vaak verergeren, terwijl ze elkaar juist zouden kunnen steunen.'

Voorkomen beter dan genezen

Mind-Spring is een vroegtijdige interventie die zich richt op het versterken van veerkracht en zelfredzaamheid. De training wordt in verschillende taalgroepen (Tigrinya, Arabisch, Dari, Farsi en Oekraïens) aangeboden door een trainer met een vluchtelingenachtergrond. Deze trainer

werkt samen met een professionele GGZ-medewerker uit de regio waarmee de cursisten kennismaken met een Nederlandse psycholoog en eventuele problemen worden geduid en bij ernstiger problematiek worden doorverwezen naar de GGZ. Hoe eerder aandacht komt voor psychische klachten, hoe groter de kans dat deze verdwijnen en niet verergeren. Thema's die behandeld worden zijn onder andere: cultuurverschillen, verlies en rouw, stress, identiteit, schuldgevoelens, ontheemding en omgaan met emoties. Er zijn verschillende varianten voor volwassenen, jongeren (13+), kinderen (8 t/m 12 jaar) en opvoedondersteuning voor ouders.

Onderzoek naar effecten

'Een studie in Denemarken toonde al eerder verbeterd welzijn aan na het volgen van een Mind-Spring training. In 2022 evalueerde ARQ het programma in Nederland. We hebben vier gebieden geëvalueerd waaronder veerkracht en het gevoel regie over het eigen leven te hebben, en op alle vier gebieden vonden we significante verbeteringen bij de doelgroep.' Voor gemeentes is het de moeite waard om te investeren in dit programma. Door de training te volgen verbetert de psychische gezondheid van statushouders en/of Oekraïense vluchtelingen en leren de deelnemers beter hun eigen problemen te herkennen en leren zij hoe zij er het beste mee om kunnen gaan. Zo kan worden voorkomen dat ongezonde manieren van coping ontstaan, zoals het gebruik van alcohol- en andere middelengebruik of dat mensen in een ernstige depressie geraken.'

Programma groeit weer

In het verleden was er aandacht voor Mind-Spring op de AZC's in het Noorden. Helaas is het hier wegbezuinigd. Het programma draait nu onder andere in Brabant, Noord-Holland en Overijssel. Er zijn wel trainers in het Noorden. 'Na een dip door corona groeit het nu weer, we gaan ervan uit dat ook in het Noorden weer aanvragen komen. Preventieve cultuur sensitieve interventies kunnen een bijdrage leveren aan het terugdringen van psychische problematiek onder vluchtelingen, in de Noordelijke provincies', aldus Katelijne.

Eerder dacht ik dat ik gewoon een vluchteling was en dat alles hopeloos was. Maar nadat ik de Mind-Spring training heb gevolgd, geloof ik dat ik mijn eigen toekomst kan veranderen. ♦





vlnr Hanny en Simon Terpstra, Paula Gualda

Van gezond eten word je *een ander mens*

Door **Liz Dijk** Fotografie **Frits Blom**

De Buurtkok is een stichting met hart voor mens, natuur en milieu die makkelijk en gezond eten betaalbaar maakt voor iedere portemonnee. Met een team van professionele koks en vrijwilligers maken ze elke week gezonde kant-en-klaar maaltijden, bereid met 100% biologische ingrediënten uit de streek. Gezond eten zou voor iedereen haalbaar en weggelegd moeten zijn. Dat klinkt echter simpeler dan het in werkelijkheid is. Tijdens en na de coronaperiode is er een prachtig initiatief ontstaan in Heerenveen wat heeft geleid tot stichting De Buurtkok. Dit bijzondere en sociaal initiatief heeft het principe “goed voor jezelf, goed voor een ander en goed voor elkaar” hoog in het vaandel.

Vanuit een zeer modern ingerichte, professionele keuken in Heerenveen-Zuid worden gezonde, uitgebalanceerde maaltijden bereid en verspreid. Het concept De Buurtkok is ontstaan vanuit een initiatief van Hanny en Nynke Kuijpers en heeft haar oorsprong in de voetbalkantine van VV Heerenveen. Het idee is opgevat om gezonde maaltijden te koken en ten verkoop aan te bieden. Dit heeft goed gewerkt voor een periode tijdens covid. Op het moment dat dit project eigenlijk moest stoppen, omdat het niet langer

haalbaar was, zijn Simon en Nynke Dijkstra gaan praten met de dames achter dit initiatief. Er was behoefte aan een plek en juiste apparatuur. Simon en Nynke Dijkstra, die zich al langere tijd bezighouden met gezondheid en vitaliteit, waren zelf klant en zeer te spreken over de kwaliteit van het eten. Tijdens het gesprek ontstond er een prachtig idee: gezonde maaltijden bereikbaar maken voor iedereen. Ze hebben met zijn allen een periode genomen om alles uit te denken: beeldmerk, identiteit, missie, visie, en de Kamer van Koophandel en notaris bezocht. Het sociaal-maatschappelijke aan het idee is iets wat Simon en zijn vrouw enorm aanspreekt. Zij hebben hun familiebedrijf verkocht en zetten zich nu op allerlei manieren in voor de gezondheid en vitaliteit van de medemens zonder winsttoegmerk.

Het idee

Gezond eten zou volgens het principe van De Buurtkok voor iedereen haalbaar moeten zijn. Voor de gemiddelde en hogere inkomens evenals voor de minima, mensen met een bijstandsuitkering of mensen die om de een of andere reden veel moeite hebben met rondkomen. Het principe werkt zo, dat degene die een maaltijd goed kan betalen, een ander helpt! Mensen die gebruikmaken van de Voedselbank eten gratis mee en mensen die leven onder de armoedegrens (de minima) kunnen de maaltijd tegen

kostprijs afnemen. De Buurtkok verbindt op verschillende manieren mensen met elkaar, vandaar de slogan “Goed voor elkaar”.

Elke dag worden er minimaal honderd maaltijden gekookt. Op de uitgebreide, frisse website is te lezen welke maaltijden dat zijn die week. Het is kant en klaar en hoeft alleen maar even in de magnetron of oven.

De maaltijden worden verkocht bij Ekoplaza Heerenveen, Drachten en Leeuwarden, bij De Streekwinkel in Katlijk, kaasboerderij De Gelder in Tijnje en sinds kort ook online bij De Streekboer. De maaltijden die niet verkocht zijn worden opgehaald en naar de Voedselbank gebracht. Ze worden ingevroren en nog steeds bijna als dagvers uitgedeeld. Ze zijn niet alleen “too good to go”, maar lekker vers en nog steeds heel voedzaam.

‘De maaltijden kunnen ook online besteld en afgehaald worden bij ons en in het najaar zal er op de eigen locatie een sociaal restaurant geopend worden’ licht Nynke toe. ‘Dit is een gezellige plek waar eten en ontmoeten centraal staan en waar een gratis diner wordt aangeboden aan mensen die financieel niet in de mogelijkheid zijn om uit eten te gaan of een maatje missen om samen mee te eten’, vult Simon aan.

Goed voor jezelf, goed voor een ander en goed voor elkaar

Verbinding

De Buurtkok heeft een verbindende functie op verschillende manieren. Zo zijn de gemeente en de Voedselbank, de verkooppunten, de vaste medewerkers en de vele, al meer dan dertig vrijwilligers betrokken. De vrijwilligers hebben zich grotendeels zelf aangemeld en komen werkelijk uit alle sociale lagen van de bevolking. En niet te vergeten de klanten, arm of rijk, zijn door dit sociale initiatief in verbinding met elkaar.

‘Geweldig. Ze eten hetzelfde, maar betalen een eigen prijs.’

Kwaliteit

‘De maaltijden die we bieden zijn gezond en van volledig hoogwaardige kwaliteit. Ze zijn biologisch, dagvers en bevatten geen conserveringsmiddelen. Er is altijd een vegetarische versie en vaak een vleesoptie. Er wordt voornamelijk gewerkt met producten uit de streek en van het seizoen. We kiezen voor gemak, bereikbaar en gezond voor iedereen.’

Op de kaart

‘Ons idee is vier jaar geleden ontstaan en in de huidige vorm, op de nieuwe locatie, met de nieuwe keuken, draaien we nu sinds afgelopen maart. Het concept staat en wat er nu nodig is, is meer naamsbekendheid en betrokkenheid. De keuken is zó ingericht dat de productiecapaciteit met de toenemende vraag naar maaltijden mee kan groeien. We hebben de behoefte meer op de kaart te komen en het hele plan uit te rollen! Zegt het voort.’ ♦





Kinderen in de CRISISNOODOPVANG

Door **Wietske Aupers** Fotografie **Mark Timmerman**

“De waardigheid van kinderen en volwassen in de crisisnoodopvang voor asielzoekers is in het geding”. Die waarschuwing gaven de Kinderombudsman en de Nationale ombudsman afgelopen zomer in het rapport ‘De crisis voorbij’. Met crisisnoodopvang worden opvanglocaties aangeduid die beschikbaar worden gesteld door de gemeenten als er geen plaats is in de reguliere asielzoekerscentra, zoals een sporthal of een hotel. Margrite Kalverboer is sinds 2016 Kinderombudsvrouw. Het instituut waarvoor zij werkt heet wettelijk Kinderombudsman. Zij vertelt in dit interview over de situatie van kinderen in de crisisnoodopvang.

Kalverboer legt eerst uit wat haar werk inhoudt: ‘De Kinderombudsman moet beoordelen of kinderrechten in Nederland worden nageleefd. Dat doe ik samen met mijn medewerkers door kennis te verspreiden over het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties. We geven gevraagd en ongevraagd advies aan de regering en het parlement over kinderrechten. Ook staan we mensen bij die klachten hebben over de overheid of particuliere organisaties en kijken we hoe een klachtenprocedure geregeld is. Bij de uitvoering van die taken en in het advies dat we geven, moeten we het perspectief en de visie van kinderen meenemen.’

Ontwikkeling en ontplooiing

Het begrip waardigheid komt in het rapport vaak terug. ‘In verschillende mensenrechtenverdragen wordt gesproken over dit begrip. In het Kinderrechtenverdrag wordt het niet gebruikt, maar er wordt wel gesproken over het recht op ontwikkeling en ontplooiing. Die twee begrippen samen kun je zien als waardigheid. We hebben gekozen voor een overkoepelende term omdat we het onderzoek samendeden met de Nationale ombudsman. We kregen van verschillende kanten signalen dat kinderen en volwassenen in de crisisnoodopvang in slechte omstandigheden leefden.’ Er is gesproken met hulpverleners, beleidsmakers, volwassen asielzoekers en uiteraard ook kinderen. ‘Ikzelf heb deze keer geen kinderen gesproken, de medewerkers hebben kinderen geïnterviewd. Er werden tolken gebruikt, maar er is ook gevraagd of kinderen tekeningen wilden maken. Een tolk werkt niet altijd voor een kind. Als je gevlucht bent zijn mensen die je eigen taal spreken, niet altijd mensen die je vertrouwt. Daarom hebben we zo veel mogelijk geprobeerd het zonder tolken te doen. Veel Syriërs bijvoorbeeld spreken Engels.’

“**Als een kind in de crisisopvang geluk heeft, krijgt het ontbijt en gaat naar school’**

Slechte omstandigheden

De uitkomsten van het onderzoek waren ronduit schokkend. ‘Een kind heeft veiligheid nodig, goede voeding, onderwijs, vriendjes om mee te spelen en volwassenen die in hem of haar geïnteresseerd zijn. In veel crisisopvangcentra is dat allemaal niet aanwezig. Ook ontbreekt het vaak aan goede medische zorg en privacy.

‘Als een kind in de crisisopvang geluk heeft, krijgt het ontbijt en gaat het naar school. Echter veel kinderen gaan niet naar school of krijgen onderwijs dat niet een hele dag beslaat of dat niet aansluit bij hun niveau, waardoor ze de hele dag op bed liggen. Het verschilt per gemeente. Er zijn meestal ook vrijwel geen mogelijkheden om te spelen. Een lichtpuntje is dat kinderen tegenwoordig vaak een mobieltje hebben, maar dan moet je wel bereikbaar en beltegoed hebben en dat is er allebei ook niet altijd.’

Ook hoe het eten geregeld is verschilt per opvang. ‘In de ene gemeente kunnen mensen zelf koken, in de andere wordt gebruikgemaakt van een cateringbedrijf, waardoor het eten soms te laat is of al koud als mensen willen eten.’ Ook is er gewoon soms niet genoeg. ‘Eten is belangrijk omdat het niet alleen zo is dat kinderen te weinig eten krijgen, maar ook omdat ze voedsel gaan gebruiken als controlemiddel. Ze stoppen met eten om te laten zien dat ze een eigen wil hebben.’

Asielzoekers worden vaak heen en weer gesleept van locatie naar locatie. Ze weten van tevoren niet hoelang ze ergens kunnen blijven. Ook dit is schadelijk, voor ouders en kinderen. ‘Kinderen worstelen met vragen als: wat doe je met vriendschappen? Hecht je je wel of niet aan een juf of meester? Dit leidt tot neerslachtigheid.’

»»»

Situatie ouders

Hoe ouders zich voelen speelt ook een rol. 'Als ouders zich gestrest voelen of angstig zijn, is dat ook schadelijk voor het kind. Ouders moeten bijvoorbeeld leven in een kamer waar de muren niet tot aan het plafond komen. Dat veroorzaakt geluidshinder en geeft gebrek aan privacy. Je ziet dat jongere kinderen minder lijden. Oudere kinderen gaan zich terugtrekken om hun ouders te ontlasten. Dat is een mechanisme dat je ziet bij alle groepen kinderen waarvan de ouders in de knel zitten. Eigenlijk alle kinderen zeggen: "Volwassenen denken dat ze ons beschermen, maar we horen en zien alles." Ook als hun asielvraag wordt afgewezen heeft dat een enorm schadelijk effect op het gevoel van eigenwaarde van kinderen. 'Kinderen redeneren: ik heb altijd mijn best gedaan, op school, voor mijn ouders, en toch mag ik niet blijven.' Het gevoel dat je er niet mag zijn.'

Achterstand

De slechte omstandigheden in de crisisnoodopvang, zorgen bij kinderen voor een achterstand die stapelt op wat al is geweest. 'Kinderen in de crisisnoodopvang hebben vaak al veel meegemaakt, thuis, op de vlucht en op de plekken waar ze al eerder opgevangen zijn. Sommigen hadden thuis geen onderwijs. Soms hebben ze hun ouders langere tijd moeten missen.' Kalverboer heeft in het verleden veel gesproken met asielzoekerskinderen over wat die tijdens hun vlucht hadden meegemaakt. 'Het verschilt heel erg, afhankelijk van waar een kind vandaan komt. Kom je alleen of met je ouders. Sommigen zijn in de auto gestapt en hierheen gereden, anderen zijn via een hele zware route met mensensmokkelaars meegekomen. Soms was er veel geweld voor ze gingen.'

Mensen willen graag de taal leren, maar dat mogen of kunnen ze niet

Meer regie

Ze pleit ervoor dat mensen in de crisisopvang meer regie krijgen over hun eigen leven. 'Daar worden ze sterker van. Laat ze meer doen. Zelf koken is regie én daginvulling. Verder willen mensen graag de taal leren, maar dat mogen of kunnen ze niet. Dat zou moeten veranderen. Omdat ouders

in de crisisopvang zo weinig geïntegreerd zijn, worden kinderen niet gezien door de samenleving en is er minder compassie. Zorg ook dat er mensen zijn als aanspreekpunt, dat er zicht is op hoe het met mensen gaat.'

Sommige gemeentes weigeren om vluchtelingen op te nemen. 'Burgemeesters die het wel aanbieden, zijn daar boos over. Sommigen waren ook boos over het rapport. Een burgemeester zei: "Nou bieden wij het aan, krijgen we te horen dat we het niet goed doen".'

Kalverboer zelf vindt het wrang dat de crisisnoodopvang veel duurder is terwijl de kwaliteit op veel plekken bedroevend is. 'Ook bedroevend is dat gemeentes kunnen aangeven wie zij willen hebben. Ze kiezen voor groepen waarvan ze verwachten dat die de minste overlast veroorzaken. De meesten willen geen alleenstaande mannen. Uiteindelijk komen kinderen daardoor in de slechtste opvang terecht. In de gewone opvang zijn plekken waar onderwijs beschikbaar is, maar die gaan naar alleenstaande mannen.'

Meer praten

Ze vindt dat beleidsmakers, hulpverleners en politici over het algemeen te weinig spreken met kinderen. 'Velen vinden het moeilijk om met een kind te praten en durven niet goed. Als kinderen, zoals veel kinderen in de crisisnoodopvang niet naar school gaan, worden ze niet gezien. Als je dan óók nog eens niet met ze praat. Dat geldt voor kinderen in heel veel omstandigheden. Wij hebben een handreiking gemaakt hoe je praat met kinderen: "Het beste besluit voor het kind". Met de brochure "Hoe word je betrokken?" kan het kind rond die vraag zich laten informeren.'

Rond Kerstmis is er wat meer compassie. 'Je ziet in onze samenleving dat er een grote groep is die wil helpen, bijvoorbeeld als vrijwilliger, maar we zijn zo gepolariseerd. Er is ook een groep die vluchtelingen bedreigend vindt. Als ik zo'n rapport uitbreng krijg ik als reactie "Waarom houd je je niet bezig met Nederlandse kinderen?", terwijl we dat wel doen!'

Een drive

Hoewel Kalverboer in haar baan veel aangrijpende verhalen hoort vindt ze het emotioneel niet te zwaar: 'Als je het gevoel hebt dat je een beetje kunt bijdragen, dan kan je het leed en de verontwaardiging die je voelt omzetten om dingen te veranderen. Dan wordt het een drive. Ik ben wel heel erg geraakt door de verhalen, daarom zal ik altijd zelf kinderen opzoeken. Als ik de mensen zelf niet meer zou spreken, zou ik losgezongen zijn van alles.' ♦

HOROSCOOP

Illustratie Chan Kaya

Steenbok 22 december - 20 januari

Ieder hoofdstuk van ons leven brengt uitdagingen met zich mee. Op dit moment is de kunst van communicatie een belangrijk thema voor jou. Spreek jouw waarheid uit en doe dit zonder angst. De mensen in jouw leven weten wellicht niet hoe ze jou moeten helpen, tenzij jij je kwetsbaar opstelt.

Waterman 21 januari - 19 februari

Dit is jouw tijd om te schitteren. Negeer de stemmen die je ervan willen weerhouden jouw kracht en potentieel te belichamen. Kom op voor dat waarin je gelooft met een moedig hart. Bevrijd jezelf van de waan dat perfectie bestaat. Het universum ondersteunt je, Waterman.

Vissen 20 februari - 20 maart

Niets en niemand maakt je nog bang. Dit hoofdstuk van je leven gaat over het herrijzen uit je eigen as. Je hart is de ultieme alchemist, gezegend met de kracht om alle bitterheid om te vormen tot een zoet elixer. Je bent niet te stoppen wanneer je gelooft in je eigen kracht!

Ram 21 maart - 20 april

Begin met het breken van patronen die jou vastketenen aan datgene wat jou niet langer dient. Door het licht van bewustwording te ontsteken en na te denken over de lessen die je op dit moment leert en intrigeert, begint je innerlijke kompas jou naar spirituele vrijheid te gidsen.

Stier 21 april - 21 mei

Schuldgevoel en schaamte belemmeren je groei. Laat gedane zaken los, Stier. Op deze manier sta je jezelf toe om de zegeningen te ontvangen die je verdient. Vraag zonder schroom aan het universum wat je nodig hebt en vertrouw erop dat het je kwistig en liefdevol wordt toegespeeld.

Tweelingen 22 mei - 21 juni

Vergankelijkheid is het imperatief van het aardse leven, Tweelingen. Verandering is constant. Sta jezelf toe om aan een nieuw hoofdstuk te beginnen. Weet dat je alle nodige middelen bezit om te transformeren. Vertrouw op je hart en vertrouw op het pad dat zich aan jouw voeten ontrolt.

Kreeft 22 juni - 22 juli

Neem de teugels van het leven in handen, vat de stier bij de hoorns. Doe wat je moet doen om de gegeven situatie te verbeteren. Verwacht geen onmiddellijke resultaten, maar onthoud dat aanhoudende actie en doorzettingsvermogen de sleutel tot jouw succes zal blijken. Je zult als overwinnaar uit de strijd tevoorschijn komen.

Leeuw 23 juli - 23 augustus

"Pijn is onvermijdelijk, lijden is optioneel". Laat deze woorden van Haruki Murakami je memoreren aan de kortstondigheid van het aardse rijk. Sta eens stil, Leeuw. Vestig je aandacht eens op de behoeftes van je lichaam en ziel. Dit zal het donkere wolkende dat jou tergt, uiteen doen drijven.

Maagd 24 augustus - 22 september

Het is tijd om je hart te volgen. Het is tijd om een nieuwe wereld voor jezelf te scheppen en om magie in het tapijt van jouw leven te verweven. Weet dat iedere stap in de richting van jouw dromen ertoe doet. Alles zal op de meest onverwachte manieren samenkomen!

Weegschaal 23 september - 22 oktober

Door jouw innerlijke licht te laten schijnen, inspireer je de mensen in je omgeving om precies hetzelfde te doen. Dit is een tijd van verzachting, een tijd waarin je door een schone lens naar de wereld om je heen kijkt, terwijl je jezelf wijdt aan de kunst van creativiteit en plezier.

Schorpioen 23 oktober - 21 november

Wacht niet langer op het perfecte moment. Je zult niet plotseling de moed vinden om die ene grote stap te zetten. De tijd om actie te ondernemen is nu, Schorpioen. Niets komt met de garantie dat het zal slagen en dat maakt iedere ervaring hier op aarde zo ontzettend kostbaar.

Boogschutter

22 november - 21 december

Neem de tijd om jouw vriendschappen te onderzoeken. Niet iedereen in jouw omgeving heeft het beste met je voor en daar ben je je al een tijdje van bewust. Wees niet bang om je te ontkoppelen van zaken die je niet langer dienen. Stel je grenzen op een vriendelijke, maar assertieve manier.



Kerst in een vreemd land

Door **Hannie Poletiek** Fotografie **Kevin Bekkering**

Deze maand vieren we weer massaal kerst, een christelijke feestdag waarop we de geboorte van Jezus Christus vieren. In Nederland gebeurt dat meestal met uitgebreide maaltijden in familiekring. Ieder land en ieder geloof heeft hierin zijn eigen gewoontes. Hoe ervaren vluchtelingen onze kerst? Kerst is misschien wel zo'n moment dat je familie, vrienden en gewoontes in je land van oorsprong extra mist. En welke herinneringen en gevoelens roept kerst op in het land van oorsprong. Jasmine* en Leen, beiden gevlucht uit Syrië vertellen hierover.

Vluchten in je puberleeftijd

Jasmine kwam in 2015 in Groningen terecht, haar moeder is achtergebleven in Syrië, haar vader woont in Drenthe en haar broer in Zweden. Zelf woont ze met haar poezen in een flat in de stad Groningen. Ze moest op jonge leeftijd alleen vluchten, ze was begonnen met een studie Voeding en Diëtetiek in Jordanië en kon niet meer terug naar huis keren. Jasmine was 25 en moest de belangrijkste beslissing nemen in haar leven, waar ga ik naartoe? Na enige omzwervingen werd dit Nederland. Nu heeft ze een goede baan in Groningen, ze is genaturaliseerd, ze heeft haar hobby's weer opgepakt en is daarnaast als vrijwilliger actief voor andere buitenlandse vrouwen. Ze mist vooral haar moeder en gelukkig heeft ze online veel contact met haar. Leen kwam in 2014 naar Groningen, ze was 20 jaar en had net haar propedeuse gehaald voor haar studie Engelse taal en Letterkunde toen ze samen met haar moeder moest vluchten uit Syrië. Gelukkig werd ze na enige jaren herenigd met haar vader, broer en zusje, waarmee ze nu in de stad woont. In Groningen heeft ze de studie Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hanzehogeschool afgerond en werkt nu voor het NIDOS. Deze organisatie zorgt voor begeleiding en opvang van minderjarige, alleenstaande vluchtelingen. Jasmine komt uit Aleppo en Leen uit Damascus. Zowel Jasmine als Leen hebben van huis uit een Islamitische opvoeding.

Syrië vervreemd

'Syrië is in mijn herinnering een prachtig mooi land. Er waren vele lieve mensen, christenen en moslims leefden vredig samen en de geur en smaak van vers fruit en groenten roepen fijne herinneringen bij mij op.' Het land van voor 2012 bestaat niet meer volgens Jasmine. Haar moeder geeft aan langzaam gewend te zijn geraakt aan de oorlog, de inflatie, de afbrokkelende cultuur, maar voor haar dochter is dit anders. Jasmine (her)kent haar geboorteland niet meer. Eerst dacht ze nog: dit gaat over, dit gaat voorbij. Helaas de realiteit is anders. Jasmine en Leen proberen hun leven weer op te bouwen in Nederland.

Kerst in Syrië

'In Syrië vieren we alle feesten, zowel moslim als christelijke. Met mijn christelijk opgevoede vriendinnen ging ik soms mee naar de kerk en we vierden ook samen het Suikerfeest', aldus Jasmine. Ook Leen geeft aan: 'Ik had veel christelijke vrienden en vierde met hen het kerstfeest.' Zowel Jasmine als Leen benadrukken dat kerst in hun stad heel uitgebreid werd gevierd. Net als op de Grote Markt in Groningen, stond ook bij hen een prachtige kerstboom op het plein in de binnenstad. Aleppo en Damascus hadden nog veel meer kerstversieringen, er was geen huis waar geen versiering hing. Overal en altijd kon je daar genieten van de lichtjes, de muziek en de dans en de specifieke gerechten. Iedere regio had daarin zijn eigen gewoontes. En de winkels waren gewoon open met kerst en het kerstfeest vond plaats op straat waardoor de binnenstad heel gezellig was. Beiden herinneren zich vooral de vele lichtjes die overal te zien waren. 'We gingen ook 's nachts door met feesten.' Deze zijn echter herinneringen van vóór hun vlucht.

Beiden herinneren zich vooral de vele lichtjes die overal te zien waren

Kerst in Nederland

'Toen ik net in Nederland was, werd ik best wel een beetje depri van kerst. Ik mis mijn familie, mijn vrienden, het eten en vooral de uitbundige kerstversieringen in mijn geboorteland.' Jasmine zorgt nu voor gezelschap met kerst en ze zoekt haar familie op in Zweden of gaat naar een ander land. Vorig jaar kon ze voor korte tijd, na veel moeite en het overleggen van veel documenten, haar moeder over laten komen met een familievisum. Dat was een fantastische kerst voor haar. 'Zo fijn om mijn moeder weer in de armen te kunnen sluiten.' Ze zijn samen naar Disneyland Parijs gegaan. Leen zorgt voor een kerstboom in huis, maar viert verder geen kerst meer. Zonder haar vrienden en de gezelligheid buiten is kerst voor haar leeg. 'Nederlanders vieren het binnen met familie, niet op straat zoals ik het gewend was. Kerstkaarten versturen doe ik daarentegen wel, dat deed ik niet in Syrië.' Oud en Nieuw viert Leen wel met vrienden en familie. Dan is er vuurwerk en is het feest net als kerst in Syrië toch een beetje op straat.

Jasmine en Leen passen zich noodgedwongen aan bij de cultuur en de gewoontes van Nederland. In hun harten zullen de uitbundige lichtjes, de gezelligheid op straat en kerst in hun jeugd in herinnering blijven voortleven. ♦

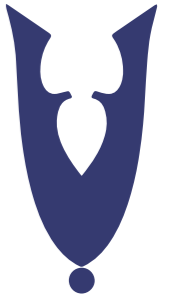
**De naam Jasmine is om privacy redenen gefingeerd*



Foto: Leen



DOORVECHTEN MET EEN TRAUMA



Door **Teun Boulogne** en **Arnold de Meijer** Fotografie **Kevin Bekkering**

Stichting Thuisbasis Veteranen is een opvang voor veteranen met een posttraumatische stressstoornis (PTSS). De instelling is gevestigd in drie gebouwen mooi rustig gelegen in een bosrijke omgeving in Eelde. Wij spraken met locatiemanager en oud-militair Marijke Dekker.

'De bewoners hier zijn uitgezonden naar oorlogsgebieden over de hele wereld, hierbij kun je denken aan landen zoals Libanon, Srebrenica, Irak en Afghanistan. Thuisbasis Veteranen is de enige plek in Nederland die beschermd wonen biedt voor deze doelgroep, en de bewoners komen dan ook uit heel Nederland. Op dit moment hebben we hier eenentwintig personen wonen en daarnaast hebben we nog een aantal cliënten op ambulante basis. Dat houdt in dat ze zelfstandig wonen in de regio, maar nog wel enige ondersteuning krijgen vanuit Thuisbasis Veteranen.

Uiteenlopende klachten

'PTSS uit zich onder andere in het hebben van herbelevingen, nachtmerries, het distantiëren, overmatig transpireren, moeite hebben met mensen om zich heen in grote groepen. Het vertrouwen is beschadigd. Om de klachten te verdoven gebruiken ze vaak middelen zoals drugs of alcohol en zo ontstaat er naast de PTSS helaas ook vaak een verslaving. Dat geldt niet voor iedereen, maar een groot deel heeft er wel mee te maken.

'Wat we bijvoorbeeld zien is dat iemand hier in een keer uit het niets gaat wachtlopen en denkt met zijn wapen rond te lopen en het terrein aan het bewaken is. Op dat moment zit hij in een herbeleving. Het kunnen soms hele kleine dingetjes zijn waardoor dat gebeurt. Stel, ze zien iets op televisie voorbijkomen wat hen triggert door een bepaald geluid of een bepaalde geur die voorbijkomt waardoor ze erin blijven hangen. Uiteindelijk proberen we ze daar natuurlijk weer uit te krijgen en hen in het hier en nu te krijgen. Vaak lukt dat wel door hen aan te spreken. Waar je wel altijd rekening mee moet houden is dat je hen niet fysiek aanraakt, want dan kunnen ze heel agressief worden omdat ze dat niet verwachten. Vaak als je hen bij naam noemt, herkennen ze uiteindelijk jouw stem en dan komen ze vaak wel weer terug.

Dan heerst er vooral schaamte

'Dan heerst er vooral veel schaamte. Ze schamen zich er heel erg voor dat het gebeurt en dat hoeft natuurlijk helemaal niet. Vaak zit de frustratie vooral bij henzelf, omdat het niet lukt en omdat ze het moeilijk vinden om te accepteren dat ze psychische problemen hebben. Voor ons is het soms ook moeilijk om cliënten hier te zien waarvan wij weten dat ze nooit meer zullen terugkeren in de maatschappij en permanent zullen verblijven. Dat zijn echt schrijnende situaties.'

Veelvoorkomende trauma's

'Een groot aantal vindt het heel moeilijk het leed dat ze zien en met name bij de kinderen. Dat is vaak moeilijk te verwerken als er kinderen in het spel zijn. Ook de berrbommen en het in vuurgevecht zitten, doet natuurlijk veel met je. 'Daarnaast is er bij Srebrenica bijvoorbeeld ook het gevoel van machteloosheid sterk aanwezig geweest, dat je niets kan doen. Ja, dat doet wel wat met je. 'Los van het feit wat ze meemaken, kan de ene die naast jou staat daar een trauma aan overhouden en de ander helemaal niet. De een verwerkt het anders dan de ander. Dat kan te maken hebben met geestelijke veerkracht, neurologische aanleg. Maar ook: hoe ga jij op uitzending? Hoe zit het met het thuisfront? Kijk, als dat al minder lekker loopt dan sta je al anders daarin dan iemand waarbij er een sterk thuisfront is.'

Zichtbaarheid en hulp

'Ik merk wel dat er nu meer bekendheid is over PTSS onder veteranen. Ook vanuit de gemeenten wordt er veel meer gekeken wat het zorgaanbod inhoudt. Er zijn psychologen, psychiaters en maatschappelijk werkers in dienst bij Defensie, dus daar kan een militair gewoon terecht. Mocht het zijn dat PTSS pas wordt geconstateerd als je al uit dienst bent, dan is er het meldpunt *Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen* (LZV) vanuit het *Nederlands Veteraneninstituut*. Die zijn 24 uur per dag bereikbaar en dan kan er een maatschappelijk werker aan je worden toegewezen.'

>>>

Wat we vaak zien, is dat er naast het beschermd wonen ook nog behandeling betreffende hun PTSS nodig is. Dat is maatwerk, want iedereen reageert er anders op. Hiervoor zal er een behandeltraject worden aangegaan met een therapeut/specialist. Deze kan bestaan uit bijvoorbeeld EMDR, psycho-educatie, PMT. Het kan ook een opname zijn die op de persoon wordt afgestemd. Daarnaast speelt er heel vaak relatieproblematiek en sommigen hebben te maken met verslavingsproblematiek, deze zullen ook behandeld moeten worden.'

Mooi werk

'We hebben ontzettend veel lol met elkaar. Het gaat echt niet de hele dag over trauma en ellende, want daar zitten ze al genoeg in. We proberen juist leuke dingen met hen te doen.'

'Elke vrijdag wordt er gezwommen in het zwembad in Roden of bij warm weer in het Paterswoldsemeer. We huren het zwembad af om overprikkeling tegen te gaan. Puur om buiten het terrein activiteiten te ondernemen. We gaan weleens barbecueën, gitaar spelen of een potje badmintonnen hier op het veld. Daarbij proberen we een balans te vinden tussen prikkeling en overprikkeling.'

'Ik vind het ontzettend leuk werk, zeker ook omdat we deels dezelfde achtergrond hebben. Daarnaast vind ik het heel mooi om ze toch met kleine stapjes te ondersteunen in de maatschappij. Het zijn allemaal mijn collega's geweest en ik hoop op deze manier wat terug te kunnen doen voor degenen waarmee het niet zo goed gaat.' ♦



WORD JIJ DE NIEUWE ADMINISTRATIEF MEDEWERKER?

VOOR DE RIEPE ZIJN WE PER DIRECT OP ZOEK NAAR EEN ADMINISTRATIEF MEDEWERKER.

INTERESSE?
NEEM CONTACT OP MET DOMINIQUE
MAIL D.KRAUTS@WERKPRO.NL, BEL 06 114 781 11

BEKIJK DE VACATURE



DE RIEPE BUSINESSCLUB

De bedrijven in dit overzicht ondersteunen De Riepe. Wilt u als bedrijf ook bijdragen? Dat kan, neem gerust contact met ons op: 050-5791818 (09:00-13:00 uur).

Aksion
Als de zon, tekentherapie
Bike Centre Dik, Groningen
Dagblad van het Noorden, (NDC mediagroep)
De Huismeesters, Groningen
Digno BV, Haren
Doesburg autoverhuur, Groningen
Dunk
Forum Groningen
Gemeente Groningen SoZaWe
Groningen Seaports
Groninger Kredietbank
Kluzzenbedrijf Jan
Kompas Zuidlaren
Lotus uitvaart, Thesinge

Bewindvoering en inkomensbeheer
Tekentherapie, opleiding en begeleiding
Van ventiel tot helm
Nieuws uit Groningen/Drenthe
Woningcorporatie stad Groningen
Informatietechnologie
Van sjarband tot aanhangwagen
Deskundigheid in de geestelijke gezondheidszorg
Boeken, films en events
WU is dichtbij
Havendienstverlening
Sociale hulpverlening
Veur putjederj in en omt hoas
Specialist in financiële zorgverlening
Uitvaartverzorging en -begeleiding

Metaware BV, Groningen
New Nexus, Tynaarlo
Noorderlink, Groningen
Noorderpoort, Groningen
Old Burger Weeshuis, Leeuwarden
't Oortje Sieraden, Groningen
Praktikos, Assen
Preventief Veiligheidsdiensten BV, Groningen
Rijschool Gerald, Peize
Rottinghuis aanemingsbedrijf BV, Groningen
Schaap Strafrechtadvocaten, Groningen
Schilders de Vries, Groningen
Stichting Terwille, Groningen
Tandartsenpraktijk De Verbetering, Groningen
Willem Rietman Interieur Tynaarlo

Cloudoplossingen managementsystemen
IT consultancy- en adviesbureau
Vacatures Noord Nederland
Beroepsopleiding in Groningen/Drenthe
Ontwikkelen op sociaal, cultureel gebied
Oorbellspecialzaak
Trainingsbureau
Gastvrij beveiligen
Auto- en motorrijdschool
Allround bouwbedrijf in het Noorden
Strafrechtadvocatuur
Sterk in duurzaam ondernemen
Vrij van verslaving
Gezond begint in de mond
Meubilair op maat

Volgende maand in De Riepe:

Perspectief

Wie bied meer? Nee, niemand? 1-2-3 verkocht!' Zo worden hoge bedragen geboden voor de schilderijen van thuis- en daklozen van het twaalfde huis. De nieuwe tentoonstelling met zwart-wit foto's hangt er al en dus worden de schilderijen van de vorige expositie geveild. Dit gebeurde in de herfst in de hal van het gebouw van de GGD aan het Hanzeplein.



En verder:

- Thuisloos in Brussel
- Straatkanjer Hennie

Deze zal verschijnen rond 1 januari 2024

Oplossing puzzel van pagina 33



Nu ook op social media

@de_riepe @deriepe



Scan mij!

OPVANGINSTELLINGEN

GRONINGEN

GRONINGEN

Dagopvang
Leger des Heils
Spilsuizen 5
9712 NR Groningen
tel. 050-312 21 22
ma, di, do, za, zo 10:30-17:30 uur
wo, vr 10:30-21:00 uur

Twaalfde Huis
Eemskanaal Noordzijde 32a
9713 AB Groningen
tel. 050-579 78 45
Ma t/m vr. 9.30-16.30 uur

Beschermd Wonen (Vast&Verder)
Damsterdiep 267, 9713 EE Groningen

24-uurs opvang
Algemene opvang
Van Heemskerckstraat 75
9726 GH Groningen
tel. 050-599 14 20, www.wender.nl

Hoendiephuis voor jongeren
Noorderstationsstraat 88
9717 KR Groningen
tel. 0591-648 261, www.wender.nl

Wonen Schoolstraat
Woonvoorziening (Beschermd wonen)
Schoolstraat 11
9712 JP Groningen
tel. 0591-648 261, www.wender.nl

LIMOR woonvoorziening Hiddemaheerd
Hiddemaheerd 112
9737 KX Groningen
tel. 0900-4857545
058-215 16 94, www.limor.nl

Nachtopvang
Schoolstraat 9
9712 JP Groningen
tel. 0591-648 261, www.wender.nl
dagelijks 21.00-10.00 uur
zon- en feestdagen van 21.00 tot 11.00 uur
Aanmelden en binnenkomen om te kijken of er plek is kan vanaf 21.00 uur tot 23.00 uur. Ook kun je maandag t/m vrijdag tussen 10:00 uur en 11:00 uur aan de Schoolstraat 3 langskomen om je aan te melden.

APPINGEDAM
LIMOR woonvoorziening
Vangnetvoorziening Cornelis Albertsstraat
Cornelis Albertsstraat 7
9901 EJ Appingedam
tel. 0900-4857545
www.limor.nl

HOOGZAND
Wonen Hoogezand
Mansholtstraat 1-a
9602 SB Hoogezand
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

VEELERVEEN
Reïntegratie-centrum
De Spetse Hoeve
Spetsebrugweg 4
9566 TK Veerlerven
tel. 0597-541 341

VEENDAM
24 uren opvang
LIMOR Woonvoorziening
Burgemeester Bosscherstraat 10
9641 NG Veendam
tel. 0598-615111
www.limor.nl

LEEK
Crisisopvang Leek
Oldebertweg 61
9351 PC Leek, tel. 0900-118 88 81
www.wender.nl

WINSCHOTEN

Dagbesteding Werkpro
Papierbaan 60
9672 BH Winschoten
tel: 059-743 3004

DRENTHE

ASSEN

Kommarin
Maatschappelijke Opvang voor dak- en thuislozen Assen
Havenkade 16
9403 AH Assen
tel: 088-8393381

Openings tijden:
Dagopvang:
ma t/m vr 10:00-15:00 uur
Nachtopvang:
dagelijks 21:00-09:00 uur

Leger des Heils
Kortdurende opvang en beschermd wonen
Maria in Campislaan 257
9406 JG Assen

EMMEN

Dagopvang
Leger des Heils
Verlengde Spoorstraat 11
7811 GA Emmen
tel. 0591-658 233
Geopend ma t/m vr. 10.30-16.30 uur

Leger des Heils opvang Emmen
Weedingerstraat 204
7822 BK Emmen
tel. 088-065 22 40

Leger des Heils
De Breehof - Beschermd wonen
Zijtak Westzijde 125
7833 BE Nieuw-Amsterdam

HOOGVEEN

Dagopvang
Beukemaplein 14
7906 AK Hoogveen
ma tm vr. 10.30-16.30 uur

FRIESLAND

DRACHTEN
Wonen Drachten
Stationsweg 118
9201 GS Drachten
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

LEEUWARDEN
Dagopvang
Leger des Heils
De Tuinen 32
8911 KE Leeuwarden
tel. 0900-118 88 81
geopend 10.00-16.00 uur
(woensdag 12.00-16.00 uur)

DAC Leeuwarden
Zuidergrachtswal 15-16
8933 AD Leeuwarden
tel. 0591-648 261
geopend 10.00-16.00 uur
www.wender.nl

Algemene Opvang
Nieuweweg 3
8911 LK Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

d' Ambacht
Cornelis Trooststraat 48
8932 BR Leeuwarden
tel: 058-299 99 30
dambacht@werkpro.nl

Huis voor Jongeren

Huizumerlaan 101
8934 BE Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Zorgopvang

J.H. Knoopstraat 2
8933 GS Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Wonen Hoekstersingel
Hoekstersingel 51-53
8922 AM Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Wonen Bonifatiusplein
Bonifatiusplein 19
8911 JT Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Nachtopvang
Oostergoweg 1 (Wirdumerpoort)
8911 MA Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Aanloophuis Leeuwarden
Bagijnestraat 36
8911 DR Leeuwarden
tel. 058-212 72 37
www.aanloophuisleeuwarden.nl

LIMOR Crisisopvang en woonvoorziening de Kei
De Kei 5
8918 AR Leeuwarden
tel. 0900-485 7545
www.limor.nl

ENGWIERUM

Leger des Heils
Beschermd Wonen
Fjellingsreed6
9132 EN Engwierum

BURGUM

Crisisopvang Burgum
Prinses Margrietstraat 63
9251 HB Burgum
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

HEERENVEEN

Aanloophuis de Brege
Herenwal 2
8441 AZ Heerenveen
0513-625 926
www.aanloophuisoerdebregel.nl

SNEEK

Sociaal Pensioen Sneek
Lemmerweg 53
8606 AA Sneek tel. 0591-648 261
www.wender.nl

De Herberg

Vier kamers voor dak- en thuislozen, verblijf maximaal 2 maanden
Kloosterdwarsstraat 3
8603 AG Sneek
Herbergtelefoon: 06-235 415 65

LIMOR Crisisopvang

Gonggrijpstraat
Gonggrijpstraat 9
8607 BD Sneek
tel. 0515-43 08 12
www.limor.nl

Wat is kerst?

Door **Hannie Poletiek** Illustratie **Robby Bakker**

Nog eens dat dure parfum kopen
Of ... moedeloos langs etalages lopen
Met de hele familie aan de dis
Of ... de dagelijkse maispap met een stukje vis
Twee dagen heel veel eten
Of ... even je dagelijkse zorgen vergeten
Naar familie met trein of auto
Of ... schuilen voor de bommen in de metro
Kerstballen van klein tot groot

Of ... vluchten in een gammele boot
Twee vrije dagen
Of ... spoken uit je hoofd verjagen
Naar de kerstmarkt in het Duitse Aicht
Of ... op zoek naar een plekje voor de nacht
Bidden in de kerk of de moskee
Of ... naar de viering in een AZC
Met vrienden op Ibiza chillen
Kerst is stilstaan bij verschillen

Vrolijk Kerstmis

